

משה בירנבוים

נ"ו"ג לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

צוהש"ת

פרשת יתרו

העפר כדאי ללקות על ידי משה, לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול, ולקה ע"י אהרן.

וזה דבר מופלא מאוד ללכאורה הרי המים והעפר דוממים וצנעם לא עשו שום פעולה מעצב לטבעם וצנעם שייך בהם הכרת הטוב, ואפשר אולי לומר דהכרת הטוב הוא לאדם עצמו לעצם המדות שלו ולא קשור לשכר כלשהו לזה שעשה הטוב.

וצפרשת בשלח מצאנו החת"ס לורך הכתוב לספר ותמישים עלו בני ישראל וכפירש"י שהיו מוויינים בכלי זיין ואומר החת"ס שזה להדגיש שהיה צדקם להילחם עם המצרים וצנעם לא נלחמו בגלל הכרת הטוב.

ולהבין הענין למה ענין הכרת הטוב גרם לציאתו של יתרו

מעשה בצאר של רוסיה שהיה לו בן יחיד שמועולם לא יצא מחוץ לעיר המלוכה פטרבורג, וחשיש הקיסר מזה יהיה אחר מותו כשהבן המפונק הזה יצטרך להיות הצאר של מולכה אדירה כרוסיה איך יידע להתנהג עם אזרחיה ואיך ידע להתנהג עם מומלכות אחרות.

התניעץ עם יועציו מזה לעשות, הרי אם ישלחו אותו ללמוד אז בטח יסרב דהרי בהפקידא נחא ליה, לכן החליטו לעשות בחכמה ולעשות בדרך עקיפה שכן הצאר יחשוב שזה להנאתו וגם יסכים, ויעצו לצאר לשלוח את בנו לסייר בחבלי העולם למושך כשנתיים ימים לראות ארצות לפגוש מלכים וחרבה סוגי אנשים, וככה בד"א ילמוד ויחכים בעניני העולם, ומוצא העצה חן בעיני הצאר ויעש כעצתם וקרא לבנו ובשר לו שנותן לו מתנה גדולה, שישלח אותו לתור את הארץ ולטייל בעולם למושך כשנתיים וכמו כן שיאחז לבן הצאר שיהיה בליווי פמליה גדולה של משרתים וטבח ורופא וכלי תשמיש מרובים וכסף רב באמתחתם,

וייצא בן הצאר ופמלייתו לתור הארץ ובכל מקום שבר המלך מגיע כבוד גדול עשו לו חלקם מואהבתם לצאר הגדול וחלקם הגדול מיראתו, ובכל ארץ ועיר שביקר בו צירפו אליו חכם מבני המקום להראות לו ארמונות וגנזי המקום וככה עברו עליו כשנתיים בטוב ובנעימים,

ולסוף הזמן בדרכו הביתה לרוסיה הגיע לעיר לייפציק ששם מתקיים יריד גדול מאוד וילך השוקה לראות מזה יכול לקנות להביא הביתה מתנות לאביו ולאמו, וירא ביריד אדם שמוכר מרגליות ואבנים יקרות

ויגש בן הצאר אליו וישאלנו מזה מחיר כל המרגליות שבידו, ויצחק עליו המוכר באומרו שכל מרגלית בפני עצמה מחירה יקר ואיך שואל על כל המרגליות שבידו, ויען לו בן הצאר הנך חושב שאני אדם רגיל מן השוק שכסף מהווה מעצור בידו, אני הוא בן הצאר הכל יכול, ובידי כסף רב כפי רצוני, ויען לו המוכר שמוכר כל המרגליות שבידו הוא חמישים אלף רובל,

והסכים בן הצאר לקנות את כל המרגליות, וברצונו לשלם פנה אליו החכם מבני המקום ואמר לו אינני יודע ולא ילך כספך לדיק, שלפני שהנך קונה דבר בדמים כה מרובים כדאי שתתיעץ עם מומחה למרגליות לידע אם באמת שווים מחיר כה רב, ויאמר לו בן הצאר אכן צודק הנך בדבריך אבל מזהיכן אביצא כעת מומחה להתייעץ עמו, אמר לו החכם, שפה בלייפציק בבית האסורים נמוצא יהודי שהוא מומחה בדבר והיות שאתה יכול להיכנס לכל מקום שלבך חפץ אז כדאי ונכון הדבר שתתיעץ עם היהודי הנ"ל,

ויצא בן הצאר לעבר בית האסורים וכמו כן קיבלוהו בכבוד רב ונכנס עם מלווי בנייהם מוכר המרגליות לחדר שהיהודי בו, וישאלו את היהודי לשווי המרגליות, ויאמר היהודי שהמרגליות מוזיפות ומחיר כולם יחד אולי כעשרה רובל, והמוכר הכחיש זאת, אז לקח היהודי מרגלית אחת וזרקה ארצה

צתוה"ק, וישמע יתרו כהן מדין וזתן משה את כל אשר עשה אלקיים למשה וכישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים וצרש"י הקדוש וישמע יתרו מה שמועה שמע וצא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק

וכבר הלכו זה נמושות ודייקו דהרי מפורש בקרא דשמע שהוציא ה' את ישראל ממצרים וכוונת רש"י בשאלתו הוא בעיקר "וצא" מה מהדברים ששמע גרם לציאתו, דהרי כל העמים כולם שמעו מציאת מצרים וקריעת ים סוף ועדיין לא צאו להצטרף אל עם ישראל, ומה הדבר שגרם ליתרו לצא.

והאריכו כל הספרים הקדושים כל אחד דרכו לצאר הענין מה מיוחד בקריעת ים סוף ומלחמת עמלק שגרמו לציאתו יותר משאר הניסים שעשה השי"ת לאבותינו כגון עשרת המכות וירידת המן וענני כבוד וכו',

וראיתי צדק הכתב סופר במקור"א כשמדבר מיוסף הצדיק ומסיים דבריו דכן אפשר לפרש גם כאן דגם אחרי ששמע מעשרת המכות ומציאת מצרים עדיין פחד לצוא משום שחשש שלא יקרבו אותו וירחקו אותו (כמו שבאמת צריכים לעשות כשגוי רוצה להסגיר),

וכשמע אודות קריעת ים סוף ותמה למה נצרך לזה ולמה לא נלחמו נגד מצרים שהרי המצרים כבר היו עם מוכה בעשרה מכות וציתו צמכת צבורות ועם ישראל כבר לא עצדו צמך כשנה מומן התחלת המכות וצנעם זאת חשב דאולי כי כל הדור הזה כבר נולדו עצדים והיו כל חייהם עצדים לכן אין בהם כוח גופני וציתו נפשי להילחם ולכן נצרך לקרוע להם היס,

אבל כשמע צהמשך ממלחמת עמלק שבני ישראל נלחמו ואף נלחמו עם עו כעמלק, ראה יתרו שהם יכולים להילחם והבין שהטעם שלא נלחמו במצריים הוא משום דבני ישראל מצוינים צמידה של הכרת הטוב ולכן אף שצנעם מצרים מעצדות נוראה צגוף הנפש הכירו טובה למצרים על שנות מגורם שם, ולכן לא חשש יתרו שירחקו אותו, וצנעם שמה יכיר לו טובה שהכניסו לצינו צצרחו ממצרים עכתדה"ק,

וע"פ דבריו נלע"ד דאולי אפשר לומר דעצם הדבר שראה שיש אלל בני ישראל המידה של הכרת הטוב זה הדבר שגרם לעצם לרצו לצוא ולדבך צצצאל,

וזה צריך צצצור למה דווקא מידה זו גרמו לרצונו לידבך צצצאל, והנה הענין של הכרת הטוב נראים ומודגשים צצמה וצמה מקומות צצפרשיות אלו, ולא נלך רכיל למנות את כולם אלל צצצא צמה מהם,

צצפרשת וצצצא: צצצמכת דם כצצצתו צצצק וצצצמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח את מטך וצצצטח ידך על מימי מצרים על נהרתם וגו' וצצצרש"י הקדוש אמר אל אהרן: לפי שהגין הציור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא צצצם ולא צצצפרדעים, ולקה ע"י אהרן וכן צצצמכת כיניס אומר רש"י הקדוש: לא היה

ודרך עליה עד שגשבררה, ואמר הנה ההוכחה שזה מוזוף כי מרגלית אמונית לא נשברת והמרגליות האלו שבידי המוכר הם זכויות מלוטשות ותו לא,

מיד אסרו את מוכר המרגליות בבית באסורים, וכן הצאר הודה ליהודי, וייצא בן הצאר חזרה לשוק למוצא מותנה אחרת להביא הביתה, וירא ביריד שעומד למכירה סוס לבן גבוה וחזק שלא ראה כמותו מעולם לא בחזק ולא ביופי, ויחשק לקנות הסוס ולהופיע חזרה בביתו כשהוא רכוב על סוסו שאין כמוהו, והסכים לשלם עבור הסוס סכום רב מאוד בגודל חשקו בו, וכשרצה לשלם על הסוס פנה החכם שוב אל בן הצאר בעצתו הנ"ל שלא יוציא ממוון רב לפני שמתיעץ עם מוכחה על שווי הקנין, והסכים עמו שוב בן הצאר אך אמר מזהיבן אמיצא כעת מוכחה לסוסים, אמר לו החכם שהיהודי הנ"ל שבבית האסורים מוכחה לכל דבר כולל סוסים,

מיד פנו בן הצאר ופמוליייתו שכללה כעת גם סוס לבן, לעבר בית האסורים, והוציאו את היהודי לחצר בית הסוהר לחוות דעתו על הסוס, ובראות היהודי את הסוס ובדק את עיניו פנה מיד לבן הצאר ואמר לו שחלילה לו מלקנות את הסוס כי רואה בעיניו שיש לו תאוות רציחה ויהרוג את הרכוב עליו,

כמוכן שמוכר הסוס הכחיש זאת בכל תוקף, אמר היהודי שיש לו עצה לבדוק הדבר, שיושיבו את מוכר הסוס על סוסו ואז יראו אם יש מנוש בדבריו, מיד הושיבו על הסוס את מוכרו, והסוס זרק מעליו את רוכבו ורמסו בפרסותיו, ויראו כולם כי צדקו דברי היהודי וחכמתו רבה היא

וידה בן הצאר ליהודי וייצא מוצר בית הסוהר ואת היהודי השיבו לחדרו בבית האסורים

ויהי כעבור זמן מועט וישם בן הצאר אל לבו הרי אני רואה שהיהודי הוא חכם גדול אולי אבקש ממונו לומר לי דבר חכמה מופלאה שאין איש יודע, ויחזור בן הצאר לבית האסורים וישאל את היהודי לומר לו דבר שרואה עליו בחכמתו שאינו יודע עדיין (כמונהג אנשים שרצים לקוראים בפרצוף ובכף היד) ויאמר לו היהודי שחושש שאם לא ימוצא תן בעיניו הדבר שרואה עליו אז יענושוהו או אולי אף יהרגוהו ויען לו הרי מילתי נתונה לך שלא יעשו עמך דבר, ועדיין חשש היהודי ויאמר לו שגם אם אתה לא תעשה עימי דבר אבל אולי אנשים ממוקרבין או ממושפחתך יענישו אותי, אז בן הצאר כתב על נייר שמבטיח לו באחריות גמורה שאף אחד לא יענושוהו, אז אמר היהודי הוציאו כל איש מעלי ונשארו רק היהודי ובן הצאר, ואז אמר היהודי לבן הצאר תדע לך שהגך אסופי מן השוק והצאר ואשתו אינם הוריד האמיתיים אלא אימוצו אותך, ויאמין לו בן הצאר דהרי ראה שהיהודי חכם גדול ומבין ביהלומים ובסוסים ההולכים על ארבע ולכן האמין שמובין גם בסוסים ההולכים על שתיים,

וייצא בן הצאר נסער מאוד ועלה על מרכבתו וצווה ליסע מיד לביתו לרוסיה ולא פנה יותר לשוק ולא חפץ יותר להתענג על יופי המוקומות אלא רצה לשאול את "הוריו" על דבר היהודי הנ"ל

ובהגיע תור בן הצאר לפגוש את אמו מיד פתח בשאלתו למה לא סיפרה לא שהוא אסופי ולא בנה, מיד התעלפה אמו, וככשמוע הצאר שאשתו התעלפה חשב שזאת מרוב שמוחה שפגשה את בנה שלא ראתהו שנתיים, אבל כשנכנס אליו וגם אליו פנה בשאלה למה לא סיפר לו שהוא אסופי ואינו בנו האמיתי מיד הבין לסיבת התעלפות אשתו,

ויאמר הצאר אל בנו מדוע תחשוב בשגעון, הלווא אני ואמך הם הוריד מולידך ואך תדבר כדברים האלו וחאטת לבית המלוכה, ויספר לו בנו את כל הקורה לו וכי ראה שהיהודי מבין בהכל לכן נאמין לו גם בזה, וישאל הצאר את בנו לשם ומקום היהודי הנ"ל, ולא רצה לומר לו באומרו שהבטיח ליהודי שלא יקרה לו שום רע בגין אמירתו זאת, אז הבטיח גם הקיסר לבנו שלא יעשה שום רע ליהודי וכי רצונו רק לדבר עם היהודי ולשאול למה אמר כזאת לבנו, ויספר בן הצאר לאביו על מקום המוצא של היהודי ועל שמו,

וצווה הצאר לאסור מרכבתו ויפן וייצא לעבר לייפציג לפגוש את היהודי הנ"ל, ובהגיעו לייפציגה ויכנס לחדר אשר בו נמוצא היהודי, נבהל היהודי מאוד ויאמר אל ליבו למה לא התאפקתי ולמה האמנתי לבן הצאר להבטחתי

שלא יארע לי מואמה, ויאמר לו הצאר שמועני נא, אני מבטיח לך שבאמת כהבטחת בני לא יעשו עמך דבר, אבל הלווא אני הרגתי את הוריו ביער כשאף אחד לא ראה ולקחתי אותם אלי כשהיה בן כמה ימים בלבד, ומהיכן ידעת דבר שחוף מוכני ומאשתי אף אחד לא יודע,

ויאמר לו היהודי, אני הרי הצלתי את ממונו של בנך כשייעצתי לו לא לקנות את המרגליות וביותר שהרי הצלתי את חייו כשייעצתי לו שלא יקנה את הסוס, והנה הרי היה ביכולתו של בנך להוציאני לחופשי וגם אם חושב שבגלל פשעי אני חייב להישאר במאסר או לפחות היה יכול לשאול איך יכול להיקל עלי במועט בתוך בית הסוהר, ובראותי שלא הבין שיצריך להודות לי ולהכיר לי טובה שאין בו המדה של הכרת הטוב, הבנתי שלא יכול להיות שזוהם בעורקיו דם אצילי של בני מלכים והבנתי שהוא אסופי ובנו של איכר פשוט ע"כ

וצוה יוצן דכששמע יתרו שהוציא הקצ"ה את ישראל ממצרים ושהכה את מצרים צמכות,

אז משז יתרו לעמנו שזה לא הוכחה שהקצ"ה צמר צעם ישראל לעמו ולבניו, דהרי אלוקים יקש את הנרדף אפילו כשהרדף לדיק וכשהנרדף רשע, אבל כשראה צמלחמת עמלק שנלחמו צעמלק וגם נלחו, ואז הבין שהסיצה לקריעת ים ולמה לא נלחמו עם המצרים הוא לא כי לא היה ביכולתם, אלא כי לא רצו משום הכרת הטוב, והבין שיש בהם מדות טובות וזורם צעורקם דם אצילי והם בני מלכים בניו של הקצ"ה, מיד חפץ להידצק בהם

***

ויספר משה לזותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר ביצאתם בדרך יציכלם ה'

וצרש"י הקדוש: ויספר משה לחותנו, למשוך את לבו לקרצו לתורה. את כל התלאה, שעל הים ושל עמלק, ע"כ. ולכאורה אם משה רצה לקרצו למה סיפר לו את המלחה הרי זה הסיפך מקרוב, ואם סיפר את המלחה אז למה דווקא שעל הים ושל עמלק הלא עיקר המלחה היה העבדות צמלחים.

ונלע"ד לומר דדרך אפשר דהרי ההלכה היא שאין מקבלים גרים צימי שלמה צתקופות שעם ישראל הם תחת גפנס ותאנתם, וא"כ אפשר לומר שגם כעת שהוציא הקצ"ה את ישראל ממצרים, והם כצבדו של עולם קרובים אל ה', צמנצ של ראתה שפחה על הים וכו', וכן יש להם מן וצאר ענני כבוד וצינת הים וזה יומר מאיש תחת גפנו ותאנתו, ואולי אסור לקבל גרים, לכן אמר משה שגם אחרי יציאת מצרים היה תלחה צים סוף, וגם אח"כ כשצבר יש להם מן צאר וענני כבוד, הגיע עמלק להילחם וכמאמר חז"ל שקירר האמצטי"ו גם לאחריים, וא"כ אפשר לקבל גרים,

וצוה יוצן גם הרש"י צתחילת הפרשה מה שמועה שמע וצא, ולכאורה הרי רש"י אומר צהמשך ששמע גם על הצאר והמן וכו', אלא אפשר להעמיס צוה שכוונת רש"י איך יתרו הבין שיכול לצוא, שהדגש הוא על "וצא", הרי אין מקבלים גרים צומן שאיש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו,

ולמה אמר רש"י על קריאת ים סוף ומלחמת עמלק, שצאלו הדצרים פי"ו רש"י שהיה בהם תלחה, ולכן זה גרם לציאתו.

(משה ידבר, ליענעםק)

***

צמח"ק צפרשתנו, וישבעו יתרו בהן מדין זוהן בושיה את כל אשר עשה אלקים לבושה וכישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל מבוצרים (יזו, א). וברש"י מה שמועה שמע וצא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

והנה יש לדייק כמה וכמה דקדוקים צפרשה זו. א) דלכאורה מה היה קשה לרש"י מה שמועה שמע, הרי מפורש בכתוב "כי הוציא ה' את ישראל ממצרים" (ב) דגם אם שמע אותות ומופתים שארעו לישראל, ולכן החליט להתגייר ולקבל עליו עול תורה ומצוות, עדיין קשה, למה היה צריך לצוא למדבר לארץ זיה ושוממה, מה הפריע לו לישב בציתו ולעסוק צתורה. ג) למה צהמשך הפרשה אנו רואים שכתוב "וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו" (יח, כו), אם צא ונתגייר וקיבל עליו עול תורה ומצוות, וגם נתן עזות טובות שעזר לעם ישראל, כפי שאנו רואים, שקיבלו את ענתו ופעלו על פיו, וא"כ למה שלחוהו לשוב לארצו.

אלא הענין הוא, דיתרו הרי הכיר את עם ישראל ממצרים, דיתרו הרי היה מיועזי פרעה צעבר, ולכן גם כששמע את הניסים שנעשו לישראל, לא עלה בלבו לצוא להתצבר עמם, כי צהיותו צמצרים ראה צהם הרצה מעלות, אצל מצד שני ראה צהם כל מיני חסרונות ולכן צמושכל ראשון חשב להישאר צציתו, ושמה לעצוד את ה', וצדרך זה יהיה לו רק מעלות.

ולכן מצואר צספה"ק דקושית רש"י מה שמועה שמע, לא הוה מה השמועה, אלא שלרש"י היה קשה מה גרם לזה ש"וצא", מה מהשמועות גרם לו לשנות את דעתו, ולצוא להתצבר עם ישראל צמצבר.

והנה צספה"ק מאריכים צענין זה, ונציא מהספה"ק דברי ישראל וז"ל, אך יש לומר הענין הוא כך, כי לפי השמועה הכתובה צפרשה ששמע יציאת מצרים, קשה אמאי לא צא מיד כששמע יציאת מצרים, אלא שעסק צתורה צציתו, אם כן למה צא עכשיו היה יכול גם עכשיו לישב צציתו ולעסוק צתורה. זהו הפירוש 'מה שמועה שמע וצא' פתאום עכשיו ולא קודם, אלא ששמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, פירוש 'שמע קריעת ים סוף' היינו מעלות המקרב עצמו אל הצדיק וצבוק אליו, שראתה שפתה צים מה שלא ראו צצאים (מכילתא צשלת מס' דשירה פרשה ג), ומאין וכתה לזה, על ידי התקרבות אל הצדיק הדור משה רבינו ע"ה וישראל, היינו כענין שפירש רש"י על הכתוב (צבראשית יג, ה) וגם ללוט ההולך את אצרים היה, מי גרם שהיה לו זאת הליכתו עם אצרים. והפירוש 'מלחמת עמלק' הוא ההיפך, כנודע (שמו"ר כ, ו) לך תכה (משלי יט, כה) זה עמלק, היינו המתלוץ מן הצדיק וחולק עליו ועושה מריצה עמו.

וצאמת מתחלה כששמע יציאת מצרים ישב צציתו ועסק צתורה צציתו, אך כששמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, היינו מעלות התקרבות והתצבקות אל הצדיקים וההיפך גריעת החולק על הצדיקים, ראה שאין זה התכלית לישב צציתו, רק העיקר ליסע ולהתקרב אל הצדיקים, וצפרט כי הוא היה דר אצל עמלק, כמו שנאמר (שמואל א' טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני סורו רדו מתוך העמלקי ע"ש, על כן כששמע מלחמת עמלק אשר קרך כנ"ל, היה ירא שלא יקרב גם אותו מאמונת הצדיקים, על כן פנה ממנו וקפץ אל משה אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלקים. עכלה"ק.

והנה יתרו צהיותו צמצרים, ראה צישראל גם הרצה חסרונות, והנה כעת צמדיו, אחר שכפר בכל הע"ז והאמין בצלוקי ישראל, כעת ראה רק מעלות טובות על ישראל,

וכדאיתא צספה"ק "אגרא דלכה" וזלה"ק, וישבעו יתרו בהן מדין זוהן בושיה את כל אשר עשה אלקים לבושה וישראל עמו וגו' (יזו, א). וצמדוש: עשו שמע צציתתן של ישראל ונלחם עמהם שנא' ויצא עמלק. יתרו שמע צצצתן של ישראל וצא ונדבק עמהם שנא' וישמע יתרו, עכ"ל. צא לתרך, לדעתי הוקשה לו למה נאמר וישמע יתרו וכו', דזה ממילא נדע דשמע, דהרי שמעו עמים ירגזון כתיב, וע"פ השכל צודאי פלאות כאלו נשמעו צכל העולם. לא הוה ליה למימר רק ויקח יתרו חתן את צפרה וכו' ויצא אל המדבר וכו'. לזה דרש דמשמיענו התורה, דמי שהוא רשע ושונא לישראל מגודל הנטירה והאיצה צבלצו לא יטה און לשמוע השצח רק הגנאי, וכן הוא תמיד, מי ששונא לת"ח וליראי ד' צכל דור, אם שומע מספרים צצצחם, לא יתפעל ולא יכנס הדבר צאזינו, כאילו אינו שומע. רק אם יוכל למצוא איזה גנות, לזה מטה און ושומע אפילו צעת שינתו כי לא יחפון כסיל צצצונה. והוא דבר אמיתי צעצמו, אינו צריך למופת.

והנה קודם לזאת הפרשה נאמרה ציאת עמלק ללחום צקרצנו, הנה לא נתפעל עמלק משמעו את הפלאי פלאות, לצוא ולחסות ולהתצבוק צישראל. רק זה שמע כשאמרו היש ה' צקרצנו אם אין, סמיוך ל' ויצא עמלק כו', הנה שמע הגנות. ועלה קאמר וישמע יתרו את כל אשר עשה אלקים כו', הוא שמע רק השצח, איך השי"ת פעל כל זאת למשה ולישראל עמו.

זהו שאמר עשו שמע צציתתן של ישראל כו', הוא (עמלק) לא שמע רק שיצאו ישראל ממצרים, ואפשר שעל ידי תצבולות וכיוצא, והא ראה שאלו היש ה' צקרצנו אם אין. אצל יתרו שמע את כל אשר עשה אלקים כו' - זהו צצתן של ישראל, הבן הדבר. עכלה"ק.

ולכן צרגע שהחסרונות כבר לא ראה, ומצד שני למד מקריעת ים סוף שראתה שפתה על היס וכו' גודל המדרגה שאפשר אפילו לאיש פשוט כעצד ושפתה להגיע ע"י התקרבות והתצבקות להצדיק, לכן החליט לצוא להצבוק אל עם ישראל, ולהיות מקושר להצדיק.

וכן האריכו צענין זה צהרצה מהספה"ק, וכן הציא צספר "קרצן העני" צשם הרה"ק מוידעיטשוב ז"ע, וז"ל. וישבעו יתרו (יזו, א). עיין רש"י וקשה למה נקט דוקא אלו, ועוד תיבת "וצא" היא אך למותר. ופירש הרב הקדוש נשיא אלקים רבינו צצי מוידעיטשוב זצוק"ל צדרך רמו ומוסר דלכאורה קשה למה צא יתרו דרך מרחק למדבר זיה לקבל פני משה ואיצד זמן רב צזה הלא מאחר שהשיג שה' הוא האלקים היה יכול לעצדו צציתו כאשר עצד אצרים אצינו.

והחירוץ על זה מאחר ששמע נס קריעת ים סוף שנתפרסם צכל העולם וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו ואף על פי כן העיו פניו איש רשע עמלק ימ"ש וצא להלחם עם ישראל, מזה הבין יתרו שלא די צמה שאדם יודע ושומע נפלאות הצורה ויושב צציתו כי אעפ"כ יכול ליפול צרשת אפיקורסת ואין צזה שום תקנה רק לנסוע אל צדיק הדור לקבל פניו, וזה סגולה להנצל מזה. ע"כ.

(וצאופן זה עלה צדעתי לפרש הכתוב, (תהלים) יצרך יראי ה' הקטנים עם הגדולים, צדרך לחות, שהשי"ת "יצרך את יראי ה' הקטנים", גם כשאניס ראייס מצד עצמם, צתנאי שיהיו מחוצרים "עם הגדולים").

וא"כ הדרי קושיא לדוכתא, דאם יתרו צא כזוונה נעלה כזאת, להידבק צעם קודש וצמנהיגס הגדול משה רבינו ע"ה, אי"כ למה צהמשך הפרשה כתיב "וישלח משה את חותמו וילך לו אל ארצו".

אלא דכשהאדם רוצה צאמת להידבק צהנדיק, ושע"י כך יהיה לו תועלת והתעלות, הרי הדבר יכול להיות רק צאופן שיכנע תחת הנדיק ויצוא צהכנעה גמורה, ואז הנדיק יכול להשפיע אליו השפעות טובות, דההכנעה עושה מהאדם כלי ראוי לקבל, וההשפעות דרכס לילך רק ממעלה למטה, ולכן הנדיק יכול להשפיע רק להכנע אליו, אבל כשצא לנדיק, ויש דברים שרוצה ללמוד מהנדיק, אבל חושב שיש דברים שצבס הוא מצין יותר מהנדיק, אז אינו יכול צאמת להתעלות ולפעמים אף גורס צוה היזק ח"ו

וכדאימא צבס הרה"ק הרבי ר' זושא זלטה"ה על פסוק (מלאכי ב' ז') כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, ודרשו חז"ל (מ"ק י"ז ע"ב) אס דומה עליך הרב כמלאך ה' צבאות יבקשו מפיהו ואס לאו אל יבקשו. והקשה הוא ז"ל, צשלמא אס היינו מכירים המלאך ניחא שניתן צו סימן, אבל עכשיו שאין אנו מכירים האין נותן צו סימן. ופירש הוא ז"ל כך, אס הרב דומה צדעתך למלאך, כמו שאינך מכיר את המלאך כך אינך מכיר את הרב, ואין ציכולתך להגיע לשכלו. תורה יבקשו מפיהו, תוכל ללמוד ממנו. ואס לאו, שנדמה צדעתך שתוכל להגיע לשכלו ולמדריגתו, אל תבקשו, ע"כ.

וזה הוי פה ציתרו כדאימא צבפה"ק דברי ישראל להרה"ק ממאדויך ז"ל וז"ל, וישלחו משיח את זוותנו ויכך לו אל ארצו, הרגיש צוה אא"י זנוק"ל (הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר ז"ע) הלא זאת לא היה עד שנה שניה ולמה נכתב צכאן, ואמר שנלמד מכאן שלא יסתכל האדם לחקור ולשאול צדרכי הנדיק, כי דבר זה מצלבב את הנדיק, וצפרט ליתן לו עזות, הגס שהיא ענה נכונה, מכל מקום צוודאי גצבו דרכו של הנדיק ונעלה מאוד מערכנו ואין לנו הצנה, והגס שעושה אח"כ כפי עזתו, מכל מקום היה טוב יותר שהנדיק היה עושה כפי דרכו והילוכו צקודש.

וזה שהיה צכאן, הגס שיתרו אמר דבר הגון וענה נכונה ועשה כדבריו, מכל מקום היה טוב יותר שהיה משה מתנהג כפי דרכו צקודש, זהו שסמך לכאן וישלח משה את חותמו, שלא יציט עוד צמה שהוא עושה ולא יסתכל צדרכו והילוכו, שלא יתן לו עוד עזות עכדה"ק (של הרה"ק מקאזמיר ז"ע):

ומעשה היה אצל אא"י זנוק"ל, (הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר ז"ע) שהיה רב חסיד אחד בעיר נאשעלסק שנתגדל בין המתנגדים, ואחר כך נסע להסתופף בצל אא"י זנוק"ל ודרכו היה לשאול ולחקור תמיד על דרכי החסידים, ופעם אחת היה אצל אא"י ז"ל בימים אחרונים דחג הסוכות, וראה אין שבזים הושענא רבא לערב הלכו מחדסוכה לגברי ובליל שבזיני עיצרת לא פסע פסיעה לחסוכה, וגבר בדעתו לשאול את אא"י ז"ל על ענין זה.

ולמחר בשבזיני עיצרת הלך פנימה לשאול אותו, ותיכף כשבא לשם קודם פתחו את פיו לשאול, אמר לו אא"י ז"ל אספר לך מעשה בדחנות, פעם אחת השיג מלך אחד 'נואלארז' צייר נפלא מופלג באומנות הצעיר, היינו שצייר איזה דבר, אף שצייר אותו על הנייר בשטחו, אף על פי היה נראה כבולט ועומד, ועשה המלך סעודה וקרא לשרים גדולים להראותם את יופי מלאכת הנואלארז, וצווח להצייר איזה דבר, וצייר שדה עם השיבולת והקש והייתה נראית מכוון כשדה עומדת עם השיבולת והקשין והראה להם זאת ונתפלאו מאוד על גדול יופי האומנות כמו שדה מבוש.

ועמד מרחוק כפרי אחד וראה את הצעיר, ואמר להמלך שאינו מכוון זה הצעיר כשדה, כי השדה כשהיא בקומותה ובגדלה אזי נראין הקשין והשיבולת נעים ונדים לכאן ולכאן, וזה הצעיר עומד על עומדו בלי תנועה, החזירו להצייר את הצעיר, וצווח לו שיעשה איזה ציור אחר טוב מכוון בלי שום פקפוק, ועשה הצעיר באר מים עם הדלי ושוקת להשקות הבהמות, ואחד נושך הדלי, והמלך עשה כמו כן יום שני להראות העמים והשרים את יופי מעשה הצעיר, וכשנתן להם הצעיר תמונת הבאר והמים והדלי והשוקת ומכשיריו נתפלאו יותר.

ובא כמו כן הכפרי הנ"ל, הוא פייס למלך ואמר שאינו מכוון זה הבאר לבאר אבותי, כי בבאר, האדם שנושך בהדלי פעם מוכין ופעם זוקף את גופו ומגענע עיניו, וביציור מצייר אדם עומד ואוחז בדלי בלי תנועה, החזיר לצייר את הצעיר וצווח לו שיעציר איזה דבר מופלג בשלמות שלא יתיישש עוד.

הלך וצייר את המלכה של המלך בתמונתה ולבושה ותכשיטיה, מכוון מבוש כפי שהכל מוכיין אותה, כשראו השרים הצעיר הזה התפלאו מאוד, כי ראו שהייתה תמונתה מכוון מבוש בכל תמונת פניה ותכשיטיה, הכפרי הנ"ל העיז שוב פניו ואמר שלא טוב עשה התמונה כי המלכה יש חריצין על מוצחא כדרך האדם שנותנענין החריצין על המוצחא, כשראה הצעיר שגם בהמלכה אמר חסרון הלך הצעיר והכה את הכפרי על לחיו, ואמר לו בשלמא בבאר ובשדה יש לך ידיעה אבל בענין מלכה אין לך ידיעה ע"כ לשון המעשה.

ואמר להרב לך צכל הטוב, ולא הספיק עוד לשאול. והיינו כנ"ל שלא להסתכל צדרכי הנדיק, כי גצבו דרכו מערכנו ואין לנו הצנה ודי למצין. (ע"כ מספר דברי ישראל)

ואף יותר מכך, שלפעמים הענה שהנדיק מוכרח לקבל מהאדם הנ"ל יכול לגרום רעה לדורות, שאמנם צדרכי הטבע אולי הענה צודקת, אבל עד שהאדם מערב את הטבע, הרי הנדיק הוא מעל הטבע, ורק ענת האדם גורמת שיטערך להתנהל ע"פ טבע.

כמוצא צספר הנפלא ילקוט מאורי אור צבס הרה"ק ר' דוד מטאלנא זנוק"ל, ויאמר זוותן משיח אליו לא טוב הרבר אשר אתה עושה וגו' וישבוע משיח לקול זוותנו וגו' וישלחו משיח את זוותנו וגו' (יו"ד, י"ב-י"ג). ויש להצין דלכאורה דק יתרו צטענתו, שהרי מצבון השרים כולם עולה לאלפים, ואין אמנס עמד צכך משה רבינו ע"ה עד אז, גם י"ל מדוע אח"כ עמד ושלחו לארצו.

וי"ל דכסס שנסים רבים ארעו עס אצותינו צמדבר, כן ענין זה היה ענין ניסי. אך כל זה היה עד אז, אך משעורר יתרו את הדבר ושאל את משה רבנו ע"ה מדוע הוא נוהג כך, צוה קלקל את הענין ולא היה שייך להמשיך צכך עוד. ומשום כך חשש משה רבינו ע"ה שמוא ישאל אותו עוד שאלות כיוצא צוה, ויקלקל עוד עניינים ניסיים אחרים, לכך עמד ושלחו לארצו. ע"כ.

וכן ראיתי צספר הנפלא "יגדיל תורה" צבס הרה"ק מגור הצית ישראל ז"ע שהיה אומר צבס הרבי ר' הענין מאלכסנדר ז"ע דאף שמה עשה ככל אשר אמר חותמו, אעפ"כ שלחו אל ארצו, לצל יתערב יותר צענינו, ואמר כי מוצא צספרים שעל ידי ענת יתרו נגרס כי גם לדורות יהיה העס צהנהגה מפולגת, ואף שיתרו חשב שעל ידי השרי אלפים יועיל יותר עכ"ז ההשפעה ממשה רבינו יותר חסובה ואף שלא מצא חן צענינו שכל העס נצב עליו, היה צכך תועלת ורמזו צוה שיתר פרשה אחת צתורה, שאכן זו הימה פרשה מיומרת.

וכן צספר "קול מצשר" וז"ל, סיפר החסיד המופלג ר' צן ליון אסטרובער ז"ל אשר פעם אחת השתדל אלל השפת אמת ז"ע,

וזהו לא יהי' לך אלהים אחרים על פני ע"ד דאיתא (שבת קה:) לא יהי' בך אל זר (תהלים פא, י) זה היצה"ר והזהיר לא יהיה לך אלהים אחרים פי' מחשבות זרות על פני ר"ל שהוא נגד הפנימיות וזה הוא התנגוד' שלא תוכלו לעורר הפנימיות.

ו"ש רש"י ז"ל מה שמועה וכו' שבודאי ע"י שראה ישראל שינאו לא נתעורר לכו לצד להתגייר כי זה הנס לא הי' ע"י התעוררות ישראל כאשר באמת הי' הקטרוג הללו עובדי ע"ז וכו' (שמור כה, ז. ע"ע זוה"ק תרומה קע:)

ולכן פי' רש"י ז"ל מה שמועה שמע וצא פי' איזה דבר הי' מעוררו שיבא. קריעת י"ם שזה הי' ע"י התעוררות הנדיק כשראה היס ארונו של יוסף (מדרש תהלים קיד, ט. זוה"ק בשלח מט.) היס ראה וינס (תהלים קיד, ג.) ומלחמת עמלק שזה ג"כ ע"י התעוררות דלתתא כמשה כי יד על כס י"ה מלחמ' לד' צעמלק (שמות יז, טו) כפרש"י וזה יהי' א"ה צמורה ע"י התעוררות דלתתא של הנדיקים וזה גרמה לו ליתרו שצא לחסות תחת כנפי השכינה וזהו לך אמר לצי בקשו פני (תהלים כו, ח) פי' שדוד המלך ע"ה הי' מרמו שיעקר התפל' הוא שיתפלל האדם כשמתעורר לכו בדציקות וקדושה והיינו לך ר"ל בשצילן אמר לצי בקשו פני דהיינו שנתעורר לצי בדציקות וכאלו אומר בשצילן בקש פני. אז פניך ה' אבקש וק"ל.

(ועם אלימלך)

***

וישמע יתרו כהן מדין זוה"ק בושא את כל אשר עשה אלקים לבושיה וכישראל עבדו כי הוציא ה' את ישראל מבמצרים (יז, א). ורש"י מה שמועה שמע וצא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. י"ל דהנה לכאורה הא"ך הלך יתרו אל משה, ולא חשש שמא לא ירצה לקבלו ויגרור לו כלימה וזושה פנים, והיה לו לשלוח מקודם שליח לשאול אם ירצה משה לקבלו, רק בקריעת ים סוף מצינו שהיס היה סוער, והשונא רודף, ואעפ"כ כשנלטו בני ישראל, נכנסו אל תוך היס מבלי לשאול כלום, וכן היה במלחמת עמלק, שהוא היה ראש המכשפים, ונאמר ליהושע (יז, ט) ואל הלחם צעמלק, ואכן ינאו, אף שע"פ סברא היה עמלק יכול לנצחם, וזאת כי לא עליך המלאכה לגמור,

ועל כן כיון ששמע יתרו קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, מיד בא אל המדבר מבלי לשאול או לדדוק אם יקבו אותו או לא ויקבל בזיונות, ולא השגיח על כלום, צידעו שהוא צריך לעשות מה שמוטל עליו, והשאר יעשה הזוכ"ע.

(שפע חיים רעד"ר מאמר ה, תשכ"ד)

***

וישמע יתרו וגו' כי הוציא ה' את ישראל מבמצרים (יז, א). או יאמר מה שמועה שמע וצא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, על דרך זה. דידוע קריעת ים סוף היתה בזכות אמונה, כפירוש רש"י שם (לעיל יד, טו) כדאי אמונה שהאמינו צי לקרוע להם את היס, ומלחמת עמלק היתה בשציל העדר אמונה, שנפלו בספיכות היס ה' בקרבנו אם אין (להלן יז, ז). מיד ויצא עמלק (שם ט) וכאשר שמע יתרו גדול זכות אמונה, וההיפך פחיתות העדר אמונה' השליך כל החכמות והחקירות ואחז באמונת אלהי עולם וצא.

(דברי ישראל)

***

וישמע יתרו וגו' ויבא יתרו וגו' (יז, א-ה). מה שמועה שמע וצא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. "מאויבי תחכמי מלכותך" (תהלים קיט) כשם שאצל עמלק כתוב "ויצא עמלק" ולא נאמר "וינאו" או "וילך", משום שצא צמנע מבלי פרסום כי שש שע"י פרסום הדבר

באיזה ענין שהיה נגד רצונו, ועם כל זאת ללד השתדלות ובקשת ר' בן כיון נענה לבקשתו, אח"כ אמר אליו השפ"א ז"ע הנה עתה שמעתי לדברך, אבל יותר אל תעשה כן, ליתן לי ענות מה לעשות. וכמו שפירוש הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ע מאמר הכחוז וישמע משה לקול חותנו, ואחר זה נאמר וישלח משה את חותנו, היינו שאמר לו משה רבינו ע"ה עתה שנתת לי ענה בדבר הדיינים והשופטים, אני עושה כעצמתך, אבל אבקשך אשר יותר לא תאמר לי ענות עוד. ע"כ.

ולכן אף שיתרו הגיע עם רצון אמיתי ללמוד ולהידבק בהנדיק, אבל ברגע שצא ללא הכנעה, אז לא רק שאינו יכול להתעלות כדבעי, אלא אף יכול לגרום היזק לכלל ישראל כולו ולפעמים אף לדורות, ולכן שלחוהו לציחו לפני שיגרור לעוד דברים.

ולכן דווקא צמתן תורה הוסיף משה יום אחד מדעתו, להראות כוח הנדיקים גם כשלא נראה ע"פ שכל, וגם עכס היו"ט שני של גלויות, שבשאר יו"ט הוי מספיקא דיומא, אבל בשבועות אין ספיקא דיומא, והוי רק מתקנת חכמים להראות כוח החכמים, וזה דווקא בחג מתן תורה. כי רוצים להראות שאי אפשר להגיע לקניני התורה האמיתיים, אלא רק בהכנעה גמורה לנדיקים, גם בדברים שלא נראה ע"פ שכל כלל, כגון דחיית מתן תורה ציום אחד וכו'.

ולכן לנו ללמוד מזה, שאפשר לקנות קניני תורה ולהידבק בהשי"ת רק אם נתחבר להנדיק בהכנעה, דאז יכול להשפיע עלינו מכל טוב, וכדאיתא מנדיקים, דכות הנדיק להשפיע הוי כפי האמונה זו והשמייעה בקולו, ואם יש גזירות שאין הנדיקים יכולים לבטל, הרי זה צעיקר משום התרופפות האמונה בהם והשמייעה בקולם. שזה מחולשות הדור, מהשפעת העמלקים, (שכפי שכזר פירשנו, שעמלק הוי "אשר קרן בדרך" שעושים מקרירות דרך).

ומרובה מדה טובה, שכשנתחזק באמונת חכמים ובדציקות לנדיקים, ממילא יהיה צוחס לבטל כל הגזרות הרעות, המתרבות חדשים לבקרים, ואז יהיה צעוהשי"ת לכל בני ישראל אור צמושצותם צב"א

***

וישמע יתרו (יז, א).

פרש"י ז"ל מה שמוע' שמע וצא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. ולכאור' הלא מפורש בצפוק כי הוציא וכו' ומה צעי רש"י צוה שחידש עוד טעמים על ציאתו. אף נראה דהנה אין אדם מתעורר לשווב בתשובה ולקרצ עצמו לעבודתו ית"ש ע"י שרואה ניסים ונפלאות הנעשים לאחרים כי מי שיש לו לב אטום ומטומטם מענותו אין מכיר בנס ולא יצין כלל להשגיח על גדולת הצורא ית' ורוממותו, אף עיקר התעוררות בתשובה ולהכיר גדולתו יתברך הוא צא ע"י הנדיק העובד השי"ת צ"ה צאהצה רבה ויראה ודצקות ומיחד שמו הגדול באמת, אזי השי"ת צ"ה משפיע לו לנדיק עוד שפע קודש ומציאו אל אחדות האמיתי ע"ד שאמר הקצ"ה אחס עשיתם לי חטיבה אחת צעולם (צרכות ו.) פי' שעשיתם לי החטיבה הזאת ליחד שמי וזהו אחת ר"ל אל האחדות ואני אעשה אחת חטיבה אחת ר"ל גם אנכי אציא אחת אל האחדות לעורר לצבכס והפנימיות שצכס בדציקות וקדושה אל האחדות וע"י שהשי"ת משפיע שפע קדושה בהפנימיות של הנדיק דבר זה הוא הגור' ג"כ את לב בני אדם שיתעוררו בתשובה לעבודתו ית"ש כי הם ג"כ חלק אלקי.

יצאו אומות העולם ויניחוהו מן המלחמה בישראל, אשר זה עתה נקרע להם היס וזכו לניסים גדולים כאלה, כך למד גם יתרו מן האויב עמלק והתחכם איך לקבל על עצמו את עול התורה והמנוות מבלעדי הפרסום היכול להזיק לו בדרכו החדשה.
מה שמועה שמע וזאת! מלשון "ויצא" בהצנע ובהשקט לא בפרסום בריש גלי מקשה רש"י ומתוך קריעת ים סוף ומלחמת עמלק שמע שעמלק צא בהצנע אל המלחמה בישראל כי חשש שנייחוהו מכך בגין קריעת ים סוף ולמד יתרו מהם וצא אף הוא בצנעה כדי שלא יפריעוהו כח המפריעים לדרכו הקדושה "מאויבי תחכמי מלומדי".

(הרה"ק מהר"ש מצעלא ז"ע)

***

וישבו יתרו (יז, א).

פירש"י: כזה שמועה שמוע ובה קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (ובחס קטו). פעם אחת ברח אברך אחד בלי ידיעת אביו, ובה לכ"ק ז"ע. וכשנודע לאביו, נסע אחריו לקבול לפניו על כי נסע תיכף ומיד כל כך אחרי החתונה, ועל כי עדיין הוא צעיר לימים, ומה ישיג פה יותר מבביתו. והשיב לו כתיב "וישמע יתרו", ופירש"י כזה שמועה שמוע ובה, שמוע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. ודקדק לשון "ובא" כוונתו.

אך הפ"י הוא, שהלא לידע כי יש אלוקים בעולם ונושדד המוערכות זה היה יתרו שמוע בביתו ומה היה לו לבוא למושה. לזה מתוך רש"י שעל זה בא, כי שמוע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, פ"י שאע"פ שימוע שהיה קריעת ים סוף, ונודע לכל שהשי"ת מלכותו בכל כוונתו (תהלים קג, יט). עם כל זה הרגיש בעצמו כי יש אצלו מלחמות עמלק הוא היצאה, לזה נסע להצדיק כי צדיק מושל ביראת אלקים (שמואל ב, כג, א).

(ערוך קדישין)

***

גר הייתי בארץ זכריה (יז, ג)

וכן שמעתי מפי אדמו"ר הרב הקדוש מהרי"מ ז"ל מגור, זליל שנת בשעת הסעודה שהיה מתלהט אש מן השמים, והזכיר המדרש (מכילתא יתרו יח א) על הפסוק (לעיל ג) ויאל משה וגו' שיתן צנו הראשון לעבודה זרה, ואמר שלא אשא פנים אפילו להמדרש, והושיט ידו הקדושה ליתן תקיעת כף בצועל איך שלא כן הוא חס ושלוס, ואחר שנת מעט אמר זהו הפירוש, מחמת שיתרו הכיר צוראו מתוך החכמות החילוניות ועבודת כוכבים ומולות, ושהכיר כל כוחות ומשטרים, וידע כל העבדות האין להוריד ולהמשיך שפע מהם, מזה עצמו שירד לעומק עומקם ורצה להשיג האמת עד שהשיג היוצר הכל באמת.

ולאשר סברת יתרו שאין דרך ומצוא צוה העולם להשיג האמת רק על ידי זה שיעשה כמו שנהג הוא, על כן השביע את משה רבינו ע"ה שיתן צנו הראשון לעבודה זרה, היינו שיעסקו כמו כן כדי שישג האמת.

וקיים ואמר, ואנחנו מקבלי התורה אין צריכים כלל לשום תקירה כי נשמתינו היא מהתורה עצמה, כי יצא נשמתינו והתורה ציקשה ככ"ל (ע"י שמו"ר עט ד) ונמלא עצם התורה היא נשמתינו, ואורייתא וקודשא צריך הוא וישראל חד, על כן אין לנו עסק רק עסק התורה. והיו דבריו הקדושים יוצאים צלצת אש לואט.

(רמתיים נופים)

***

ויספר בשיחה לזוהרנו וגו' ברוך ה' וגו' (יז, ז-ח).

להבין הא כבר ה' יודע צמו שפ"י רש"י וישמע מה שמועה שמע וצא קי"ס ומלחמת עמלק, רק הענין דהנה בהגדה של פסח אפילו כולנו חכמים כו' מנחה עלינו לספר כו' ולהבין זה שחכם אחד

מחויב לספר לחזירו י"מ הכתוב בתורה מה שגם תזירו יודע וזיל קרי צ"י רב הוא, רק צענין שעי' הדיבור והסיפור שהצדיק מדבר מעורר צוה את השומעים לתשובה ודיקות גדול, כי ההבל היוצא מפיו בקדושה מעורר נקודת יראת שמים שבלבם.

וזהו שמתינו כאן שאע"פ שיתרו ידע הכל מקודם עכ"ו הגם שה' יודע ויספר משה למוותו כו' שאז אמר ברוך ה' כו' משא"כ מקודם הגם שכבר ידע כל הנפלאות לא נתלהב לצו להודות לה' עד ששמע מפי משה.

(ורע קודש)

***

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם (יז, יא).

והוא תמוה מה ענין זה לזה. ונראה לי דכתב האלשיך צפרשת שמיני "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" (תהלים סג), שזהו חסד ה' שמעניש מידה כנגד מיה, שאז יודע וישו צתשובה וכו', יעוין פס.

וזהו שאמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, רוצה לומר גם צעת העונש שמכונה למידת הדין הנקרא 'אלקים', יש צמכו חסד גדול המכונה לשם 'ה'. וזהו שאמר כי גדול ה' מכל האלהים, היוצא מאלהים. והוא, כי צדבר אשר זדו נענשו, מידה כנגד ממידה, ויתנו לצ לשוב.

(תולדות יעקב יוסף)

***

כי יבא אכלי העם לדרוש אלקים (יז, טו).

וצמדרש (מכילתא פרשתו, ג) הציאו זקה"ק צעל צרוך טעם צמרנגיחא דר"ב, 'הדבר הזה שאל יהודה איש כפר עכו את רבן גמליאל, מה ראה משה לומר כי יצא אלי העם, אמר לו אם לאו מה יאמר, כשהוא אומר לדרוש אלקים יפה אמר'. והוא פלא.

ויפורש, דהנה דרך האמת הוא, דלאו כל אדם יכול לחדש לעצמו דרכים חדשים אשר לא שערות אבותינו כי אז יפול הנופל עד לשאל תחמיה, ולכן אף שהאדם יכול ללמוד צעצמו מכל מקום חמייב לקבל מפי רבו שהוא צדיק אמת, ואף אם ילמד הרבה פעמים סר ראשית חכמה וספר מסילת ישראל לא יהא לו שום תועלת מזה עד שיקבל דרך ה' מפי צדיק אמת,

דעל זה גופא צריך לצדיק אמת שיראה היאך ללמוד בצפריס הקדושים ראשית חכמה ומסילת ישראל ובלאו זה אי אפשר להשיג דרך הישר והנכון.

ולכן כשטען יתרו 'מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם וגו' וכל העם נצב עליך מן צקר עד ערב' (יח, יד) היינו דזמן רב הולך לריק צעמדם עליך וצשעות אלו היו יכולים להוסיף ידיעות צלימוד התורה, אמר לו משה כי יצא אלי העם לדרש אלקים, שצאים לשמוע ולקבל דרך ה', שלדבר זה צריכים דרישה מרובה צרוצ עיון ותקירה [על דרך שדרשו חז"ל צצ"מ כו: מן הפסוק צדברים כב, צ "עד דרוש אחיך אמתו" דרשהו' אס הוא רמאי], ולפיכך כי יצא אלי דייקא, לשמוע ולקבל מפי המשפיע צעצמו, דלולא כן לא ילתיחו להשיג מאומה אף שירצו ללמוד תורה.

וזה המכוון צדברי המדרש 'מה ראה משה לומר כי יצא אלי העם' יאמר כי יצא העם, 'אמר לו כשהוא אומר לדרוש אלקים יפה אמר' ר"ל דצנוגע לדרישת אלקים ודרך העבודה חייבים לשמוע מי המשפיע צעצמו.

שלא היה פוגה לעסקיו, אלא הכוונה שלא היה פוגה לעסקיו היינו לעשות הכנה לעצמו לקבלת התורה כדרך דרגתו הגבוהה, רק הלך כון החר אל העם ללמד את העם לקבלת התורה, וזאת היתה שבחו של נושה רעיא מוהימונא שהגניח את עצמו ועשה רק הצריך לישראל, עכדה"ק.

(דברי ישראל)

***

ויהיציבו בתוזהית ההר (יט, יז).

וזרשו רבותינו ז"ל בגמרא (שבת פ"א, ב) שכפה עליהם ההר כגיגית וכו'. שמעתי מפי מורי [הצעל שם טוב] זלה"ה עליו השלום, לכך כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית, ללמד שגם מי שאינו חושק לתורה ועבודת השם, מכל מקום אינו צן חורין ליצטל, רק יעשה צעל כרחו, וידמה כמו שכופין אותו לעשות צעל כרחו.

והוא דרך טוב לאיש הישראלי לימי הקטנות, שללא יצטל התמיד מעסק לימודו ועבודת השם יתצרך גם כשאינו חושק, שמכל מקום עושה מעשה.

(צעל שם טוב – צן פורת יוסף)

***

ויהיציבו בתוזהית ההר (יט, יז).

ובגמ' מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית (שבת פ"א, ב), על קושיה המוס' (ד"ה כפה) למה כפה עליהם את ההר כגיגית, הא כבר הקדימו נעשה נשמע, יש לפרש, שהרצון היה שם מה שילמד האדם ככפיה ובהכרח שלא צמטוקה כל כך, יחשב גם כן צן תורה, ועל כן היה נתינת התורה צוה האופן.

עוד יש לתרץ, שעל ידי שאמרו נעשה ונשמע וכו' שהשי"ת יכפה עליהם הר כגיגית, וזה עצמו קיבלו עליהם צלונם שהשי"ת יסרם בימיו מות להטותם לטוב.

(ליקוטי הר"ם)

***

וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר (כ, א).

פעם אחת בשבת תשובה לא נכנס הר"ק מוטישארטקוב לשלחנו הטוור ובסעודה שלישית נכנסו כוזה מוטישארטקוב חסידים לקודש פנימה וסיפרו לו כי חסידים שרוים בעגנות נפש נוחות שלא זכו להסתופף בעל קדושתו וכמה אנשים שהיה להם הרבה עול בנסיעתם בהוצאה גדולה עד שזכו להגיע אל הקודש ולבסוף לא זכו לזה.

והשיב להם הר"ק מוטישארטקוב זצוק"ל, האמת הוא שהיה ברצוני ליישב עובם כדרכי תמיד, אך נוחות שראיתי שהשנים התקשרו בעבים וחשיתי שיעצרו הגשם ובעבור זה נעשה אצלי היסח הדעת ולפיכך אף שאח"כ כשהגיע הזמן ללכת אל השלחן כבר התפזרו העננים והיה באפשרי לילך עכ"ז לא יכולתי ללכת נוחות שלא היה לי הכנה מחדש ע"ז כי כבר הסחתי דעתי מוהכנה הראשונה ובכל עבודת הקודש צריכים הכנה קודם המעשה

וכן מנינו אלל השי"ת כזיכול שצעת מתן תורה לישראל כתיב "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר" ולכאורה תיבת לאמר מיומרת אך י"ל דהנה לכאורה קשה למה היה צריך השי"ת להתחיל את התורה מצרשית וכמה וכמה פרשיות עד לעשרת הדברות, היה לו להתחיל מאנכי הי אלהיך שהיא עיקר אמונתנו ויסוד היסודות

אך צאמת כל הדברים היו הכנה לפני מתן תורה וזהו פי' הפסוק וידבר אלוקים את כל הדברים האלה פי' מצרשית עד הנה "לאמר" כדי שיוכל לאמר "אנכי הי אלוקיך".

***

בעת שהרה"ק זצוק"ל מוקאצק היה ילד קטן, והיה לו ויכוח בלימוד עם המלמד שלימדו אז, ואמר לו בזה"ל כוטי מויר שפארט איחר זך, אך

ולאחר שלמד יתרו ענין זה אשר זהו מדרך הצע"ט הק' חזר צו ואמר 'והזרתה אתה את המקיס ואת התורת' (י"ט, כ), ואולם אחר שידעו כל זאת עדיין זקוקים הם אשר 'והודעת להם את הדרך' ילכו צה ואת המעשה אשר יעשו' שאתה משה רבינו תלמדם ותדריכם.

(שפע חיים רעד"ר מאמר ה, תשכ"א)

***

איעצך ויהי אלקים עמוך וגו' (יז, יט).

רוצה לומר עמתי שצכל ענייך תראה שתתקרב זה לה', ומצקש עורו, ומסמוך ומשען עליו ועל חסדיו המרוצים.

(תורת אבות, לכיזין)

***

ועתה אם שבווע תשבעו בקולי ושמרתם את בריתי והיתם לי סגולה מוכל העמים וגו' (יט, ה).

פירש"י: ועמה, אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל ההתחלות קשות. ולכאורה תמוה, הרי כל אימת שמתחיל האדם קשה הוא, ומהו א"כ היתרון צוה שיקבלו עתה – שיערב להם מכאן ואילך.

ונראה, כי כל אימת שאדם מחיל להתעלות בקדושה, מתעורר נגדו היצר הרע ועומד צדרכו לטטון לו, ומערים עליו קשיים גדולים ונסיונות שונים, ולכן "כל התחלות קשות".

אך הענה לכך היא, שמתחילה יקבל האדם ע לעצמו צמחשבה לעשות רצון השי"ת, ועל ממשבה אין ההתנגדות גדולה כ"כ, כי המלאכים אין להם שום השגה צמחשבה צני האדם (ראה זוה"ק ח"א ק"א: ובגמ' אורות שם אות ג), וכיון שמתחלה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קדושין מ.), הרי שמתחלה טובה זו נחשבת להתחלה, ומעתה כשיצוא האדם להוציא ממשבתו מן הכח אל הפועל, כבר אינו עומד בהתחלה, ואינו קשה כל כך.

וזהו הכוונה צרש"י: 'אם עתה תקבלו עליכם' עול תורה ומצוות צלצ וצמחשבה, 'יערב לכם מכאן ואילך' כשתצואו לידי מעשה, והקיצה שעליכם לקבל תחילה צלצ וצמחשבה היא "שכל התחלות קשות" מחמת התנגדות מולד היצר הרע, ואילו צמחשבה אין ההתנגדות גדולה כל כך, כאמור.

(הרה"ק מהרי"ם מצעלזא ז"ע)

***

ויישוב נושה את דברי העם אל ה' (יט, ז).

דהם השיבו נעשה ונשמע (שם ד, ז), ואיתא צש"ס (שבת פ"א) וצמדש (שמו"ר פ, ט) להקדימו נעשה לנשמע, וכן מידת השי"ת צ"ה ג"כ כדכתיב (ישעיה ס"ה, ד) והיה טרם יקראו ואני אענה וזה ישצ משה א דברי העם אל ה', דמשה לימד זכות לפני הקב"ה, שיתנהג ה' עמהם ג"כ כמוהם שהקדימו נעשה, דמידתם יהיה ג"כ צהשי"ת צ"ה כנ"ל.

(הרה"ק המאור עינים זוק"ל, מאורי אור)

***

וירד נושה מן ההר אל העם וגו' (יט, יד).

חרב הצדיק הקדוש מוראדאמסק בעל המוחר ספר תפארת שלמה זצוק"ל, היה פעם אחת בקאזמיר קדם חג השבועות, ורצה להיות גם בחג השבועות שמוה ולא הסכים אא"ז זצוק"ל, באמרו אליו יען כי חסידים הנוסתופפים ביצלו מושתוקים שיבא לביתו ויקבלו פני רבם ברגל לכן אין להשיגח על עצמו רק לנסוע לביתו להנוסתופפים ביצלו ללמודם אורחות חיים. וזהה"ק מוראדאמסק לא רצה לנסוע לביתו ואמר גם אני רוצה לקבל התורה ואך נוסעים כון החר סיני.

אמר לו אא"ז ז"ל, כתיב וירד נושה מן ההר אל העם, ופירש רש"י מלמד שלא היה נושה פוגה לעסקיו אלא כון החר אל העם. ולכאורה הוא תיכזה וכי איזה עסקים היו לו לנושה רבינו הכי היה סוחר עציים וכדוכוה שאמר

גידענק ווען איך בין גישטאנען על הר סיני בעת שאמר הקב"ה אנכי ה' אלקיך עכ"ל

(שיח שרפי קודש ח"ג)

***

זקני עיר קאלאמניא (עיר מושבי) ספרו לי שהיה הגה"ק [רבי יהודה צבי מראזיל] שנוה בש"ק פי יתרו וקרא את "עשרת הדברות" בהתלהבות מופלגת כל כך עד כי עמדו כל הקהל והביטו אל הבימה אם לא אחזה בה האיש מוכש והרושם היה כל כך אדיר עד שנמוצא בין השומעים קצב אחד איש פשוט אבל בעל לב רגש שהיה נרגש כל כך, עד שקפץ ונשבע בחיי ראשו שרק במועמד הר סיני היתה קריאת עשרת הדברות גדולה כזו. מימרא זו ראייה על ההתרגשות הגדולה ששררה בין השומעים, כל חד וחד לפום דרגא דיליה ולפום שיעורא דיליה.

***

פעם נסע הגה"ק רבי הערצקא מראצעפט זי"ע להרה"ק מוצאנו ולקח עמו את ר' מאיר לעוועלעקער, וקראו אז עשרת הדברות [ואינו זוכר אם הסיפור היה בחג השבועות או פרשת יתרו], והרה"ק מוצאנו קרא את עשרת הדברות בקול דמונה דקה עד שכמעט לא שמעו מאומה, אחר התפילה שאל זק"ה [ר' הרצקא מראצעפט לר' מאיר ברוב התפעלות האם שמעת את העשרת הדברות וזאת דער הייליגער רב האט געליינט, השיב ר' מאיר לזקני הק' האמת אגיד ולא אכחד שלא שמעתי כלום, נענה זקני הקדוש: ווי, מיהאט געהערט קולות וברקים מוכש ווי ביי מועמד הנבחר.

(נפלאים מועשי ח"א)

***

סיפר רבינו הרה"צ רבי אהרן [בעל שוחר אמונים] זצ"ל, פעם אחת ביקר הגה"ק מבלאזשוב, אצל הגאון הקדוש, כ"ק מרן רבי ישע מבעלזא זצוק"ל, ואז היה עוד הרה"ק מבלאזשוב בשנים בינוניים, והגה"ק ר' ישע מבעלזא היה כבר זקן לימים, ובשבת קודש כיבד הגה"ק מבעלזא את הגה"ק מבלאזשוב לקראו בתורה, והיה אז שבת פרשת יתרו (או פרשת ואתחנן) שקוראים העשרת הדברות,

והגה"ק מבלאזשוב, שהיה דרכו לקרוא העשרת הדברות בקול חוצב להבות אש, בשאגת ארי ובדיבוקת עצומה, גם עכשיו אצל הגה"ק מבעלזא, כשהגיע לעשרת הדברות, לא עצר כח מלהתלהב בדביקות גדולה, בקול אדיר וחזק בוער כלפי אש, וחסידיו בעלזא בשמעים זאת, חרה אפם עליו, איך ירהיב עוז לקרוא בקול גדול והתלהבות כזו עד מובלי צמוצום, אצל רבם הזקן ראש כל בני הגולה, עד שהאברכים המרותחים חשבו מוחשבות, לשלם לו גמולו בראשו.

ואחר התפילה הלך הגה"ק מבעלזא אנה ואנה, ציקאכט שטארק, ודחקו עצמם החסידים סביבות רבם, לשמוע מוננו איזה חוות דעת, או רמז כל דהו על קריאה רחבה זו, ויהיה להם זה אחר כך קצת סנדך, לקנא קנאת רבם, ולשפוך חרון אפם על הגה"ק מבלאזשוב.

ומרן מבעלזא בודאי ידע כוונתם, ופתח ואמר בפי קדשו: א פלא א פלא א יונגערוואן וועלכער ליינט מיט א זעלכע געוואלטיגע מוחות, וויאזוי קען ער זיך איינהאלטן ביז די עשרת הדברות, נייט ארויסצוגיין מכלל צמוצום, עכלה"ט.

והחסידים בשמעים דברים אלו, יוצא מפי רבם הקדוש, נסתתמו טענותיהם ותרעמוותיהם על הגה"ק מבלאזשוב וידעו כי יאתה לו כבוד וגדולה.

(מועשה השם דינוב)

***

וירא העם ויזעו ויעמדו מרזוק (כ, טו).

כי ראייה רומז למדריגה גבוהה. והאות שראשי ישראל נקראים 'עיני העדה'. והו' וירא העם, פי' בהסתכלותם והביטו איך שהמלות הם גדולים ומזקים, ומי יוכל לעמוד בהם. ויזעו לצבם.

ויעמדו מרחוק, פי' נתנו ענה ותחצולה להעמיד הד"ת והמלות ע"י סייגים והרחקות שעשו רצותינו זכרונם לזכרה, כגון שניות לעריות.

וזהו ויעמדו, עשו העמדה למלות, ע"י מרחוק, פי' ע"י ההרחקות והסייגים שגדרו רצותינו זכרונם לזכרה.

(אורח ישראל)

***

כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים וגו' (כ, יז).

פרוש כי זה שאמר הקב"ה צעמנו "אנכי" ו"לא יהיה לך" נרשם ומחקק בלב כל איש ישראל, עד שאפי' הקל שבקלים מוסר נפשו על קידוש שמו ית'. וזה לצעזעור נסות, שתעמדו בנסיון.

(קדושם לוי)

***

ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו (כ, כג).

פי' רש"י כשאחזה צונה כצב למזבח לא תעשהו מעלות מעלות [מדרגות] אלא חלק ומשופע, שע"י המעלות אמה נרין להרחיב פסיעותיך וקרוב לגלוי הוא ואתה נוהג בהם מנהג ציון, והרי דברים קל ומומר, ומה אצנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על ציון אמרה תורה הואיל ויש בהם לורך לא תנהג בהם מנהג ציון, מצינך שהוא צדמות יולךך ומקפיד על ציונו על אמת כמה וכמה.

מועשה נורא סיפר מרן ה"חתם סופר" זצ"ל כמה צריך להזהר בכבוד הזולת: בימי המהרשי"א זי"ע מות איש אחד שהיה רשע גמור, בשעת הטהרה עבר בן ישיבה אחד על פני המות השוכב, ניגש והקיש על אפו וכל הסובבים צחקו על המועשה.

בלילה לאחר הקבורה בא הנפטר בחלום לאותו בחור ואמר לו שהוא קורא אותו לדין תורה בבי"ד של מועלה על שביצה אותו. בבוקר קם הבחור בבהלה וסיפר את הדבר לאביו אבל אביו ניחמו והרגיעו, אלא שהדבר חזר על עצמו במושך כמה לילות המות בא אליו בחלום ואמר שהוא מוכרח לבוא לבי"ד של מועלה כדי לעמוד לדין תורה על הבזיון שעולל לו. מרוב הצער שניצטער אותו בחור על הישנות החלום כמה וכמה פעמים חלה והיה במוצב כסוכן. הואיל וכך היה הדבר הלכו למהרשי"א וסיפרו לו על כל הענין מיד ציווה כי יביאו את הבחור לביתו ולאחר שהביאוהו לביתו ציווה כי כאשר יתעורר הבחור בלילה בבעתה ימהרו להודיעו על כך.

וכך הוזה, באמוצע הלילה התחיל הבחור לצווח מבהלה ומיד הזעיקו אליו את המהרשי"א. לאחר שהגיע המהרשי"א למיטת הבחור שאל למות מה אתה רוצה מוננו? והמת עונה: הוא ביה אותי, אמר לו המהרשי"א: הלא רשע גמור היית כל ימי חיך כלום זה לא ראוי לך? ענה המת: לא, לא הייתי רשע גמור. פעם אחת ראיתי תלמיד חכם נופל לתוך הנהר וטובע מיד קפיצתי לתוך המים והצילתי את חייו, והודות להצלה הזו נעשינו ידידים ומחמת קשרי הידידות שנוצרו בינינו התחלתי לתמוך בו ופירנסתי אותו כל ימי חייו.

וכאשר באתי לעולם העליין קיבלו אותי בכבוד גדול כמו תלמיד חכם ולא הזכירו לי שום עוונות כי המוציל נפש אחת מיישראל כאילו קיים עולם מלא ובמיוחד שפירנסתי ת"ח ויש לי חלק גדול בתורה שלו, יש לי דין ת"ח, ומכילא אני תובע את הבחור כדין מי שביצה ת"ח.

שמוע המהרשי"א כל זאת ואמר לו: שמוע, לאמיתו של דבר יש לך מוטען גדול של עבירות, אבל אי"א לתבוע אותך כי המועשים הטובים שעשית העמידו מציצה בינך לבין הסי"מ וכל המקטרגים עליך, אבל עליך לדעת שהעוונות שלך לא נמחקו, עכשיו רוצה השטן להכשיל אותך כי אם אתה תגרום שהבחור ימות או יציג השטן בשבילך מידה כנגד מידה, כלומר נכון שפעם הצלת ת"ח, אבל עכשיו אתה רוצה לגרום שת"ח ימות ודבר זה יגרום שתתבטל המחיצה החוסה ומגינה עליך ויוכלו לתבוע אותך על העבירות שלך אל תהיה איפוא טיפש תוותר ותמחל לו ומאותו זמן לא בא אליו יותר בחלום.

(גליון ד"ת בעלזא)

***

הגאון רבי דוד הלוי נולד בלודמיר בשנת שמ"ו לאביו הגאון רבי שמואל הלוי, בצעירותו למד אצל אביו ואצל אחיו הגדול הגאון רבי יצחק מח"ס שו"ת מהר"י הלוי, כן למד אצל הגאון רבי פייבוש מח"ס עוללות אפרים על הל' פסח, נשא את בתו של הב"ח זי"ע והיה סמוך על שולחנו בבריסק, שם כיהן אז הב"ח כאב"ד, אח"כ עבר לקראקא שם קרה לו אסונו ש"נענש במיתת בניו" (עיין מה שמובא לקמן מט"ז אר"ח ס"י קנ"א סק"ד), בשנת שע"ח קיבל את הרבנות בעיירה פוטליטש, ואח"כ נתקבל להיות אב"ד פוזנא כעשרים שנה, ובשנת ת"ב עבר לאוסטראה שם היה אב"ד ור"מ הישיבה הגדולה (עיין מה שמובא לקמן מהקדמתו לשו"ע יו"ד) בפרעות ת"ח היה מוכרח לברוח, והיה נע ונד, ומשנת תי"ד כיהן כאב"ד חוץ לעיר לבוב וכל ערי מחוז לבוב סרו למשמעתו, והיה מראשי ועד ארבע ארצות עד הסתלקותו כ"ז שבט תכ"ז, ומנ"כ בלבוב, זי"ע ועכ"ל.
(זכרונם לברכה)

***

אשתו הרבנית מרת רבקה היתה בתו של רבינו בעל הב"ח ולאחר פטירתה נשא את כלתו של הב"ח שגם היא נתאלמנה מבעלה ובנה הוא הגאון בעל שאגת ארי וקול שחל.
מלבד חברו הגדול טו"ז על ש"ע אר"ח יו"ד וחושן המשפט וספרו דברי דוד על התורה ופירש"י, חיבר ג"כ סליחות לעשרים בסיון (בעת שהיה אב"ד בעיר אליק כמש"כ בכת"י בראש הסליחות) וכן חיבר סליחות לששה ועשרים בסיון כי בשנת ת"ח כשהיה רבינו דוד בעל הטו"ז אב"ד בהקלויז בעיר אוסטראה בא חמילניצקי עם חילו לעיר אוסטראה ועשה בה הרג רב ושרידי החרב ברחו מאוסטראה ואז ברח גם רבינו הטו"ז לעיר אליק.

מאוסטראה הלך חמיל עם חילו לערים אחרות והחריבן, ואחר כמה חדשים בא בחודש אדר שנת ת"ס עוד הפעם לאוסטראה וליתר הערים, והרג את שארית הפליטה אשר התלקטו שוב אל הערים ובא עוד הפעם על עיר הבצורה אליק (שהיתה בצורה וחזקה בימים ההם), חמיל עם חילו סבבו על העיר כמה ימים לכובשה אולם לא יכלו לה.
והימים שצר חמיל על העיר עמדו היהודים בביהכ"ס ורבינו הטו"ז בתוכם ויתענו ויבכו בתפילה ותחנונים לפני ד' שלא יפלו בידי הרוצחים אשר לדמם יארובו.

ביום אחד הגישו חמיל וחילו עוד הפעם בגבורה עזה לעלות על החומה ופרצו בה פרצות כמעט שנכבשה העיר לפניהם. והטו"ז ועדתו עמדו בביהכ"ס ויבכו מאוד כי ראו אשר עוד מעט תפול החומה ויפלו בידי החיות הטורפות.

הגאון הטו"ז נחלש מאוד מהתעניתים וישן, ובחלומו קראו לפניו את הפסוק וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי, ויקץ משנתו ויספר לעדתו הכשורה טובה. וד' השמיע באזני הרוצחים קול גדול ופחד, וחתת אלקים נפלה על הרוצחים וברחו משם בבהלה.
והטו"ז רמז זה הנס בסליחה אשר חיבר לעשרים וששה בסיון שקבלו עליהם אנשי אליק להתענות חצי היום ואח"כ להתפלל מנחה ונהגו אחר מנחה לעשות סעודה גדולה לזכר הנס. (ראה במזכרת גדולי אוסטראה שנדפסה שם כל הסליחה).

(אשל הגדולים)

***

אני בילדותי הייתי דר בק"ק קראקא עם ב"ב בבית מדרשי שהיה למעלה מבית הכנסת ונענשתי הרבה במיתת בני ותליתי בזה.

(ט"ז אר"ח, סימן קנ"א, סק"ד)

***

עוקר הרים וטוחנן זו בזו בפלפולא, בהיכלו אומר כבוד כולו, קול לו וקול אליו, קדוש יאמר לו, הוא חתני ר"מ ואב"ד האלוף כמוהר"ר דוד סג"ל, נרו ונר זרעו יאיר עד ביאת הגואל...

(שו"ת הב"ח, ריש סימן ק"ג)

***

דברי פי חכם כדרבנות ומסמרות נטועים נתנו מרועה אחד ה"ה הרב הגאון המפורסם וכו' מוה"ר דוד זצ"ל אבי התעודה בעל המחבר "טורי זהב" שכבר נתפרסמו חבריו והוראותיו בכל תפוצות ישראל ולאורו אנו הולכים שהלכה כמותו ברוב המקומות שהוא גדול שבאחרונים וראשון שבראשונים שאין למעלה ממנו אך שחלק אחד לש"ע אבן העזר עדיין היה ספון וגנוז. אף שהרב הגדול המחבר בית שמואל על אה"ע הביא דבריו הק' לפעמים בדרך קצרה. אין זה מספיק לרוות הצמאים לשתות את דבריו מבאר מים חיים נוזלים כאשר העמיק והרחיב בדבריו הק' לכן הנני נותן ידי עם כבוד המאורות הגדולים שכבר קדמוני שיובא הספר לכה"ד הכ"ד ר"ח ניסן תצ"ג לפ"ק.

הק' יעקב יושע מקראקא חונה בק"ק ברלין והמדינה

(הסכמת ה"פני יהושע" זי"ע על "ט"ז" שו"ע אבן העזר)

***

אמר בשם הבעש"ט ז"ל שהט"ז והש"ך הם פוסקים האחרונים וע"כ לראות שלא לעבור על דעתם כי אם להחמיר, אבל לא להקל נגדם כי אם בצירוף איזה טעם באופן שגם הם היו מסכימים להקל כגון בהפסד מרובה וכדומה.

(שארית ישראל" ווילעדניק) שער הזמנים)

***

בילדותי שמעתי על הט"ז שלכן לשונו קשה בהרבה מקומות לפי שכתב כל דבריו עפ"י קבלה וצירופי שמות הקדושים, והרבה פעמים צירף כמה ענינים בתוך ס"ק אחד, כי גם ציון הס"ק שבט"ז וש"ך והסעיף במחבר הם ע"פ שמות הקדושים.

(כ"ק אדמ"ר הגה"ק מצאנו זצוק"ל שפע חיים, שובכ"ים)

***

הרבה פעמים היה האדמ"ר מבארניב זצוק"ל נכנס לבית הגה"ק בעל ד"ח מצאנו זי"ע בעת שעלה על מטנו לישן שינת הלילה שהיה תמיד אחר חצות הלילה קרוב לאשמורת הבוקר, וה"דברי חיים" זי"ע היה אומר תמיד קודם קריאת שמע שעל המטה, היה לנו רמב"ם שהיה יחיד בחקירה, היה לנו האריז"ל שהיה יחיד בקבלה, היה לנו הטורי זהב שהיה יחיד בנגלה על דעתם הנני אומר שמע ישראל וכו' וגמר קריאת שמע שעל המטה.

(אוצר החיים, מנהגי צאנז)

***

גילו גדולי ישראל עמודי העולם רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע אשר אם נמצא איזה הלכה הנאמר מפי כ"ק רבינו הט"ז ז"ל שאין להבין כ"כ בענין ההלכה עפ"י פשוט התורה בנגלה, יש לו מקום גבוה בהלכה עפ"י נסתרות התורה אשר הלכה כמותו עפ"י סודן ורוזין דאורייתא.

כי זכה למצפוני אור הגנוז בתורה ועימיה שריה נהורא מעליא ובכל זאת לא רצה לגלות פנימיות התורה ברוב ענוותנותו וצדקתו הרם ובכל הלכותיו הגדולים המפורסמים יגע בהם כדי לברר וללכך כל עניני הלכה בפלפולי דאורייתא על בוריו ומפרק הרים ומתרץ היות בעמקות גדול כדי לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בנגלות התורה.
(הגה"צ רבי משה יעקב בעק זצ"ל אב"ד אפשה בהקדמתו לספרו "אבני שהם" עה"ת)

***

כ"ק זה"ק הטו"ז היה מפורסם לאיש קדוש ובעל מופת, ומצאתי (בספריה רמב"ם באה"ק) שנרשם בפנקס החבורה הקדושה של לבוב, לזכרון לאמר,

שפעם אחת בתו של גביר אחד נשתתית שנכנסה בה רוח רעה ר"ל, ובקש אביה מכ"ק הטו"ז שיעשה אות לטובה וילך לבקרה ויתפלל בעדה ועל ידי זה יהי" לה לרפואה, ואחר שהפצירו בו מאד נעתר הטו"ז לשאלתם ובקשתם, וכשפתח הדלת פתחה פיה ואמרה ברוך הבא וסובבה פניה לאחור, ושאל אותה רבינו מדוע את חוזרת פניך, השיבה שהרשעים אינם יכולין להסתכל בפני צדיקים, ואמרה עוד להוי ידוע כי בשמים ממעל קורין אותך רבינו הגאון בעל טורי זהב, והשיב לה אם אמת כן כי אני חשוב בשמים אני גוזר שתתראי כי אני תירצתי היום בהלכה דברי רבינו הטור המופלאים וישבתי לאמיתה של תורה

זכות זה תהיה לך רפואה, וכן היה שנתרפאה והיתה לה שמחת עולם, עכ"ד בפנקס הנ"ל.

נוסף לעובדא זו ענין פלא מש"כ בכתביו של רבי יוסף ארי' פרגר מה ששמע בעצמו מפי הה"צ האדמו"ר רבי משה מקאברין ז"ל שאותו גביר שנתרפאה בתו ביקש להביא מתנה להט"ז ז"ל אחרי שבתו נתרפאה בזכותו אך רבינו הק' סירב לזה, הלך הגביר וקנה עבורו טלית נאה ומשובחת מצמר סורקין, שילם במחירו דמים מרובים והביאו אל הט"ז, אך גם את הטלית לא קבל ממנו, באומרו הלא תראה כי זקן אנכי וקרוב לילך בדרך כל הארץ, והטלית הישנה שלי תוכל להעיד עלי כי אף פעם אחת לא חלפה במוחי מחשבה זרה בזמן שהתפללתי, ואינני חפץ להחליפה בחדשה וכו', עכ"ד ק.

(הגה"צ רבי משה יעקב בעק מאפשה וצ"ל בריש ספר "אבני שהם ומשבחות זהב" ח"ב)

***

הט"ז היה לומד מאוחר בלילה בביהמ"ד וכשהיה חוזר לביתו היה חלש ועייף מאד מלימודו והיה נכנס ל"שיינק" (בית מרזח) בדרכו והיה שותה קצת משקה להשיב נפשו, כן היה נוהג זמן רב, וב"שיינק" היו סימנים בקיר וכל מי שהיה רוצה לשתות שם היה רושם כמה כוסות הוא רוצה, לימים נודע לאנשי העיר שהרב שותה ב"שיינק" וגרשו את הט"ז מעירם, ואז נעשה לרב בלעמברג ופעם פרצה מגיפה ל"ע באיזור לעמברג, ונפלה פתקא משמיא, בעיר לעמברג, ובה כתוב: "וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי", ובעיר עצמה לא היה אף מקרה רע ח"ו.

(מרן הרמ"ח, סלונים)

***

בעיר לבוב היה איש ישיש ירא שמים מרבים וצדקתו עומדת לעד שהיה נוהג תמיד להיות נפשו מקושר באמירת מזמורי תהלים לזמר בשירות ותשבחות שאמר דוד המע"ה בהשתפכות הנפש לפני אבינו שבשמים והיה נוהר בכל לילה להשאר בבתי מדרשות אחר חצות לילה להודות לה' בשיח תחנונים בצלותא דרחמים על דשכינתא בגלותא ועל אחנא בית ישראל לזכאה די יפקון מגלותא וכך היה סדר עבודתו הק' החמימות וישרי לב, ופעם אחת נשתהא לבוא בזמנו הקבוע לו בבית המדרש בשעות המאוחרות בלילה, וכבר השמש של הביהמ"ד עזב את ביהמ"ד וסגר כל דלתי בתי מדרשות, והאי חסידא הישיש עם ספר תהלים בידו עמד על מפתן בית המדרש מבחוץ ולא היה יכול ליכנס לפניו והיה לבו בל עמו מפני רוב הצער שאינו יכול להיות פנימה להשתפך נפשו לה' במזמורי תהלים.

ועלה בדעתו שלא לשנות מנהגו הטוב ויאמר מזמורי תהלים על מפתן בית המדרש בפתחי בית מדרשות אשר תוכן קדוש ויתעלה לרצון לפני המקום, ופתח ספר התהלים ואמר בהתעוררות נפלא ודבקות נורא והביט בתהלים לאור הלבנה שהיה אורה צליל וצח להאיר על הארץ וככה זכה הישיש לזמר זמירות שירות ותשבחות בשעות שאחר חצות הלילה.

ובאמצע אמירת תהלים פתאום נראה לפניו איש נשוא פנים ושאל לו אם יודע היכן דר רבי דוד מקלויז חרשה (וזהו הט"ז ז"ל, וכך היה נקרא בלבוב) והשיב לו הישיש היכן מקום כבודו של הט"ז ז"ל, ואחר איזה רגעים עבר לפניו עוד איש נשוא פנים ועמד גם כן לשאול היכן דר רבי דוד מקלויז חרשה והשיב גם כן עוה"פ מקומו של רבינו הט"ז, בכל זאת נעשה בלבו של האיש הישיש לפליאה כל ענין זה מפגישת הנהו אנשי מעשה נשואי פנים, והיה מתחרט על מה שלא שאל להם מהיכן אתם ומה אתם רצונכם להתראות בבית רבי דוד מקלויז חרשה, ונתיישב בדעתו באם יזדמן לו עוד אורחים כאלו לא יאמר להם תשובה בדבר עד אשר יגלה לו מה זה ועל מה זה.

ובין כך נראה לפניו זקן חגר ושאל גם כן היכן מקומו של רבי דוד מקלויז חרשה. מיד עמד הישיש ואמר בלבו עתה נדע מה ענין זה הפליאה לי כאן, והשיב לפני הזקן אין אני אומר כלום עד אשר תגיד

לי מה הענין שאתה מחפש בבית רבי דוד (הט"ז), ומי היו האנשים הנשואי פנים אשר שאלו ג"כ כדברך,

ואז השיב הזקן אחר שהפציר בו מאד וזה לשונו: הנה האורח הראשון הנשוא פנים זה היה אליהו הנביא והשני הנשוא פנים זה היה אלישע אשר יצק מים על יד אליהו (מלכים ב') ואני הזקן החגר איש גחזי נערו של איש האלקים אלישע, הנה ידוע בענין גחזי חטא בזה שהיה מחלל שם שמים בעת שלקח הכסף והבגדים מנעמן מעצמו בלי רשות מאלישע (מלכים ב' ה'), ועי' במדרש נשא פרשה ט"ז ועל המחלל שם שמים זה גחזי וכו', ועתה נתנו פקודה בשמים אשר אליהו ואלישע וגחזי נערו יזדמנו בפונדק אחד אצל רבי דוד (הט"ז) לעשות תיקון לנשמת גחזי ומאחר כי רבי דוד (הט"ז) הוא מבי"ד של מעלה ויכול לעשות לו תיקון לנשמתו ע"כ הולכים אצלו להסכים עמם במחילתם. ומה שזכה האי ישיש לגילוי אליהו ואלישע ע"י שדבר נפשו מאד ואמר זמירות תהלים בהתלהבות ודביקות נורא, זכה שפגשו בו הנהו קדושי עליונים ושאלו לו על מקומו של רבי דוד (הט"ז) כדי שיוכה לקבל פניהם הק' ואחר שסיים כל זה גחזי נערו של אלישע והלך לו נתפעל מאד האי ישיש אשר נפשו חשקה באמירת תהלים מהאי מעשה הפליאה ומסר כל הענין לפני יחידי סגולה מלבוב. (כ"ק אדמו"ר מסקולען שליטיא שקיבל המעשה הנ"ל מאביו כ"ק אדמו"ר מסקולען וצ"ל)

(ובקונטרס "תולדות רבינו הטורי זהב" ושהמעשה גם כתוב בפנקס הקהילה דלכוב)

***

ראיתי על רבינו הטורי זהב ז"ל בענין זה, אחד בא לפניו לבקש שילוח לו שקל אחד, ולא היה לו שקל מזומן ויתן לו את גביע הכסף אשר יקדש בו למשכנו וללות עליו שקל אחד, וכשיביאו לו בערב שבת קודש את דמי שכירות השבוע, יפדנו, וילך האיש וילוח עליו שני שקלים, ובשלוח הרב שקל לפדות את הגביע, אמרו לו כי שני שקלים לוח עליו, והרב, לא די שלא כעס עליו, עוד נתן תודה לה', שזיכהו לעשות המצוה בשלימות, ואמר כי בוודאי היה צריך האיש מאד לשני שקלים, רק מפני הבושה וכדומה, לא ביקש רק אחד, ואילו היה לי שקל מזומן והלויתי לו היה נצרך האיש לבקש מוצא עוד לשקל אחד ואולי לא היה מוצא, אבל עכשיו קיימתי המצוה בשלימות.

(אור ישרים)

***

פעם נכנסתי עם חברי אל מרן החזון איש זלה"ה ובקשנו שיאמר לנו דבר חיזוק לעסק התורה, וסיפר לנו (כידוע סבר מרן זלה"ה שסיפורי צדיקים והליכותיהם הם ספר מוסר הגדול ביותר), הסיפור הידוע מהדין תורה שקרא רבינו דוד בעל "טורי זהב" את חותנו הב"ח לד"ת. ומעשה שהיה כך היה, הב"ח הבטיח להט"ז להיות סמוך על שולחנו והבטיח שיתנו לו כל יום בשר בהמה כדי שיוכל להתמיד בלימודו בעיון כראוי, פעם לא היה לו לב"ח בשר בהמה ונתן לו "ריאה" של בהמה, וטען הט"ז לבית דין שריאה אינה בשר, ואילו הב"ח טען שריאה נקרא ג"כ בשר, ופסקו הבי"ד כהב"ח שריאה ג"כ נקרא בשר.

אח"כ הסביר הט"ז שמאחר ונתנו לו ריאה היה חסר לו ערך רגע של עיון ראוי בתורה ונתעורר למעלה קטרוג על הב"ח שמנע מחתנו רגע קטן של עיון בתורה, ורצה הט"ז להסיר הקיטרוג, לכן קראו לד"ת שהבי"ד יפסקו אכן שריאה דינה כבשר, וכשיש דין למטה אין דין למעלה ובכך סר הקיטרוג מעליו.

(והיחידוש בעובדה זו הוא שהט"ז הבחין באכילתו שזו היא ריאה, כי מרן החזון איש זלה"ה כשאכל היה יכול לשאול מיד עם גמר אכילתו אם כבר אכל, לרוב עמלותו בתורה ומן השמים סיבבו שהט"ז יבחין שאין זה בשר כי אם ריאה כדי להסיר את הקטרוג מהב"ח).

(הגה"ח רבי אברהם חיים בריס זצ"ל 'מרכה חיים')

***

סיפר הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישאוו זי"ע, לאחר שנסתלק הב"ח, הספידו חתנו בעל "טורי זהב" זצ"ל, וסיפר, כי כאשר התייצב חותנו בפני בית דין של מעלה, מצאו שהוא זכאי בדין ונקי מכל רבב, לפיכך תהא דרכו הישר לגן עדן, בלי שיצטרך להטהר במשהו באש הגיהנום.

ברם, כידוע, מידת הרחמים רוצה מאד שכל צדיק יעבור בגיהנום להתכפר אפילו לרגע קט, כדי שהנשמות שהיו קרובות בחייהן אל הצדיק יתרדקו אליו במעמקי הגיהנום, והוא יוכל להוציאן עמו בדרכו לנן עדן.

אבל מכיון שעל ה"ח לא נמצא שמץ ורוב חטא, אי אפשר היה להעבירו בגיהנום לרגע, התבוננו בשמים איזו תקנה תהיה לנשמות הנדרות, וחיפשו אולי יש נדנדור של חטא במעשיו.

הכריזו ושאלו במרומים, שמא יש מי שיודע האם חטא ה"ח בימי חייו, אבל אף מלאך לא בא להודיע, הכריזו בשנית, וגם הפעם לא בא אף מלאך, לאחר ההכרזה השלישית הגיע מלאך ממקום נידח ואמר, שהוא יודע, כי פעם הלך ה"ח ברחוב ולמד בקול, ושינן את המשנה (אבות ה, כג) 'בן הא הא אומר'... באותו זמן עמדו שם שור וחמור שהיו רתומים לעגלה, ועל ידי ששמעו את הקול 'היא הייא' (הדומה לקריאת העלונים כשהם מזרזים את הבהמות ללכת) החלו השור והחמור, שהם כלאים, למשוך את העגלה יחד, יוצא איפוא שהוא גרם לאיסור כלאים, וזה נחשב לו לנדנדור של חטא.

כדי להתכפר על כך, עליו לעבור את הגיהנום ובדרכו יוכל להוציא את כל הנשמות הטעונות תיקון (ומקובל ממרן בעל שם טוב, כי ארבעים יום בטרם העבירו אותו בגיהנום, ציננו אותו לכבודו), בהיותו שם, ניקה את הגיהנום מכל הנשמות שהיו בו.

כשסיים ה"ט"ו את סיפורו, פירש בזה את דברי הפייטן (יוצר לשבת פרה) 'לטהר טמאים לטהר טהורים, באומר קדוש', פירוש 'לטהר טמאים', הקב"ה רוצה לטהר את הנשמות שהן בגיהנום, לכן 'לטהר טהורים', חיפשו עברה על חותני ה"ח, ומצאו שנכשל, 'באומר קדוש', בשעת אמירת תיבות קדושות של תורה, שבהן הנהיג כלאים.

(הגאון הקדוש מישוא)

***

היה מספר מחו"ז רבינו הט"ו זצ"ל שבימיו נכנס רוע באיש אחד רח"ל וקרובי אותו האיש הוליכו אותו לכל הרבנים הגדולים והצדיקים שבדור להתפלל בעדו ולתת לו קמיעות וכו', והיה אותו הרוח צועק לאיזה גדול וצדיק שתרוצו להוליכנו הוליכנו בלעדי להרב ר' דוד, וכשמוע קרוביו כן הוליכו אותו לכל רב ששמו דוד דייקא עד שבאו לרבינו הטורי זהב ז"ל ששמו היה דוד וביקשוהו להתפלל בעד החולה ולתת לו קמיעות וכו'.

והשיב להם הטורי זהב אינני בקי בקמיעות ובשאר פעולות ואין כוחי אלא בפה ללמוד גמרא ולמד איזה שורות גמרא ויצא תיכף הרוח הרע והחולה שב לאיתנו.

(ברכה שלמה)

***

"שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת" תהלים (קכו, ב), שיש ת"ח המנודין שינה מעיניהם ועוסקים בתורה הרבה, ויש ת"ח שישנים הרבה כדי שיהיה להם כח החזק וזריזות לב לעסוק בתורה, ובאמת אלו הלומדים מתוך מנוחה שלימה יכולים ללמוד ולהספיק בשעה אחת מה שהמדיר שינה מעיניו עוסק בשתי שעות, ובודאי שניהם יש להם שכר בשוה,

ע"כ אמר "שוא לכם" דהיינו בחנם לכם שאתם מצטערים ומשכימים בבוקר ומאחרי שבת בלילות וממעטים שנתכם בחנם כי "כן יתן לידידו שנה" דהיינו מי שישן הרבה כדי שיחזיק מוחו בתורה נותן לו הקב"ה חלקו בתורה כמו אותו שממעט בשינה ומצער עצמו, כי הכל הולך אחר המחשבה.

(ט"ו אבה"ע סימן כה ס"ק א)

***

שנים רבות ציפה הרה"ק מליסקא לכן זכר, ופעם אחת נסע לפקוד קברי צדיקים שבגאליציה כדי לשפוך את צקון לבו כדי להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ובהיותו בציון קברו של הט"ו נתן את ידו על המצבה ואמר בתחינה ובקשה "התייעתי בתורתכם, אנא תפעלו עבורי שיהיה לי בן זכר", ואכן נענה בתפלתו ואחר כשנה נולד לו בן זכר ניגן וחכים,

וראו עליו שלגדולות נוצר, אך לא האריך ימים ונפטר בילדותו, ואמר אז הרה"ק מליסקא באנחה וצער ששכח להתפלל שיהא גם בר קיימא (הישר והטוב, ליסקא)

***

החסיד המפורסם הגה"צ רבי יחזקאל אברהם ויזל זצ"ל (היה אביו של הגה"צ רבי שלמה אליעזר ויזל אב"ד טערניווא זצ"ל והיה איש מורם מעם בעל מדרגה גבוהה מאד שכל מעשיו נעשו במסירות נפש נפלאה ובהתלהבות) נשלח בשליחות רבו ה'צמח צדיק' זי"ע אל ה'דברי חיים' עבור איזה ענין מסויים, ושלח אתו ה'צמח צדיק' אחד ממשמשי בשם רבי זלמן כדי ללוותו.

כשהגיע אל הרה"ק מצאנו ופשט לו את ידו לקבל ברכת שלום, החזיק ה'דברי חיים' בידו ושאלו "יונגערמאן, ווער ביסטו" השיב שהוא נכדו של הגה"צ רבי אברהם מבילווארץ זצ"ל (היה מורה צדק מפורסם בימים ההם), שאלו שוב ה'דברי חיים' "אברך, מי אתה", פירט רבי יחזקאל אברהם עוד אחד מזקיניו, וגם ע"ז שאלו שוב ה'דברי חיים' "אברך, מי אתה", עד שאמר לו רבי יחזקאל אברהם שהוא נכדו של הט"ו, או אז דפק ורקע ברגלו על הארץ ואמר בהנאה "אה, סאיז א יחוס" ועזב את ידו [כי מן הנראה הרגיש בו קדושה ולפיכך רצה לדעת ממי ירשו]. (מפי ספרים וסופרים)

***

הטורי זהב שימש כאב"ד לעמבערג (לבוז), והיה חתנו של הגה"ק רבינו יואל סירקיש בעל ה"ח ז"ל שהיה באחרונה אב"ד דק"ק קראקא.

הטורי זהב חי באותה תקופה שחי בה הגה"ק רבינו שבתי הכהן בעל הש"ך ז"ל, וגם את חיבורם על השו"ע חיברו בתקופה אחת, וזכה ה"טורי זהב" שספרו יצא לאור עולם לפני חיבורו של הש"ך.

וכאשר ראה הש"ך את ספר הט"ו, רצה להכיר את גדולתו של המחבר הזה, ולחקור במה זכה להקדימו בהוצאת ספרו לאור.

ובחר שני אנשים מגדולי תלמידיו, אנשי שם גדולים בתורה ובמעשים, ושלחם אל עיר לעמבערג, שיתוהו על קנקנו של הט"ו, ולהודיע ממנו באיזו זכות זכה להקדימו בספרו.

טרם שלחם הש"ך מאתו, למד אתם קושיא חזקה באחת מסוגיות הש"ס, כדי שיציעו קושיא זאת לפני הט"ו, וכך יכנסו עמו בשיחה של דברי תורה ויוכלו לתהות על קנקנו.

הם נסעו לעיר לעמבערג מלובשים כעניים הולכי אורח, הגיעו לשם טרם כניסת יום השבת, ופנו את דרכם לבית הכנסת הגדול שבעיר, שבו התפלל הטורי זהב.

אחר קבלת שבת ניגשו אל השמש הממונה לסדר אש"ל לאורחים, וביקשו ממנו שרצונם לאכול סעודותיהם בבית הרב, אמר להם השמש שכבר סידר מי ומי יאכל בבית הרב, ואי אפשר לו להוסיף על מספר האורחים, אמרו השלוחים שהם עייפים מאוד מטלטול הדרך, ומאוד קשה להם לילך אל בעל הבית אחר, לכן הם מבקשים לסעוד בבית הרב דייקא, אמר להם השמש שינסו לילך לבית הרב ולבקש לסעוד שם, ובודאי לא יחזיר פניהם ריקם.

הלכו אל בית ה"טורי זהב" והתנצלו על שהם באים בלי הזמנה, אבל רצונם עז לאכול שם, הט"ו קיבלם בסבר פנים יפות, ונתן להם לישב בסוף השלחן במקום שישבו שאר ארחי פרחי.

משם הביטו השלוחים אחר מעשי הט"ו, ושמעו במשך הסעודה האיך מפלפל בדבר תורה עם תלמידי חכמים שישבו בראש השלחן. אחר כך ניתנה רשות לכל אחד לשאול מה שקשה לו בסוגיא שעוסק בה, והט"ו השיב לכל אחד כשאלתו. פתח אחד משלוחי הש"ך את פיו, ושאל את הקושיא אשר הש"ך לימד אותם, התעמק הט"ו בקושייתו וראה שהיא קושיא עמוקה ולא ידע לתרצה, ותמה האיך איש מאותן ארחי פרחי ישאל קושיא עצומה כזו, ואמר כי לעת עתה אינו יודע לתרצה, וצריך להתעמק יותר באותה סוגיא.

אחר הסעודה הלכו כל האורחים לישון באכסניא שסידרו להם, וגם את שני השלוחים שלח הט"ו לישון אצל אחד מבעלי בתים, אבל הם אמרו שאין בכחם לילך משם, אלא רצונם לישאר שמה לישון, ובתוך

כדי דיבורם הניחו ראשם על הספסל, ועשו עצמם כישנים, הט"ז הביא להם כר וכסת וסידר להם משכב, ונשאר לישכב שמה. כאשר כולם כבר הלכו מן הבית, שמעו השלוחים האיך הט"ז נכנס לחדרו הסמוך, ומדבר אל הקב"ה ואומר: רבוש"ע, אחד מעוברי אורח הקשה לי קושיא חזקה ועצומה שאיני יודע להשיב עליה, אולי פגמתי באיזה חטא אשר בגלל זה נסתמו ממני דרכי החכמה. כך שפך שיחו לפני ה' כבן המתחטא לפני אביו, שיגלו לו מן השמים תירוץ נכון על הקושיא, פתאום שמעו קול מן השמים המשיב לו: תעיין בספר זה וזה, שם תמצא ביאור קושיא זו. אחר כך שמעו כי הט"ז קורא קריאת שמע שעל המטה, ועלה על יצועו לנוח.

בבוקר בעת סעודת יום שבת קודש, אמר הט"ז, עתה אתרץ הקושיא אשר שאל האורח אתמול, ותירץ את הכל בטוב טעם ודעת. ענה האורח ואמר: "כאשר שומעין קול מן השמים אין רבותא לתרץ הקושיא". כאשר שמע הט"ז דברים אלו, הבין שאין זה איש פשוט, כיון שגם הוא זכה לשמוע הקול שבא אליו מן השמים. קרא את שני השלוחים אליו, ושאלם מי אתם ומאין באתם, ויספרו לו שהם שלוחי הגה"ק רבינו שבתי הכהן, אשר שלחם לתהות על קנקנו, כדי לחקור באיזה זכות זכה להוציא לאור את ספרו קודם לו, והקושיא שהקשו אינה משלהם, אלא רבם הש"ך מסרה להם כדי ליכנס עמו בדברים.

הט"ז כיבד אותם מאוד, ואמר להם שבמוצאי שבת יבואו לפניו, ויספר להם סיבת הדבר, למה זכה להוציא לאור את ספרו לפני רבם הש"ך. במוצאי שבת נכנסו אל הט"ז, ואמר להם אספר לפניכם גופא דעובדא היכי הוי, מיום הנישואין שלי נהגתי שלא לאכול סעודת שבת מבלי אורח, ובכל סעודת שבת ישבו בשולחני לכל הפחות אורח אחד או שתיים. זה לא זמן כביר אירע, כי בערב שבת קודש לפנות ערב, כאשר יצאתי מביתי ללכת לתפלת מנחה וקבלת שבת בבית המדרש, התחיל לנשב בחוץ רוח סערה חזק ונורא, ולא היה אפשר לי לילך להתפלל בשום אופן, בלית ברירה התפללתי בביתי, ואחר תפילתי המתנתתי שישקוט הרוח קצת, כדי שאוכל לקרוא אלי אורח לסעודה, כאשר עבר זמן מה והרוח לא שקטה עדיין, ביקשו ממני בני ביתי שאקדש ואשב לסעודה, אמרתי להם כיון שמעולם לא אכלתי בלי אורח אי אפשר לי לשנות ממנהגי.

אחר שהמתנתי כשתי שעות שקטה הרוח קצת, והלכתי לבית המדרש ולא מצאתי שם עוד שום אורח, כי כולם כבר מצאו להם אכסניות, הלכתי לבית מדרש אחר שבעיר, וגם שם לא מצאתי שום עובר אורח, כך כתתי רגלי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבעיר, עד שהגעתי לבית מדרש אחד בסוף העיר, ושמעתי שם איזה קול, נקשתי על הדלת, וענה איש אחד ושאל מי זה, ואמרתי זה הרב, ואני מבקש אורח שיבוא לאכול אלי, אמר האיש שלא יטרידוהו עתה, כי הוא עייף מאוד, אמרתי אולי בכל זאת תבוא אלי לאכול סעודתך, אמר כי אכן הוא רעב מאוד, אבל הוא צריך לאכול הרבה מאוד, וממילא לא אוכל למלאות משאלותי, אמרתי לו בוא עמי ואני אתן לך לאכול ולישון ככל אשר תשאל ולא תדאג כלום, הוא צעק עלי על שאני מבטל אותו משינתו, אבל העתרתי בו עד שהסכים ובא עמי.

האיש היה נראה מוזר ביותר, שערותיו וצפרניו היו ארוכות מאוד, ובכל מהלך הדרך עד ביתי הקניט אותי בדברים, והזהירני כמה פעמים שאתן לו לאכול כל מה שהוא צריך.

הכנסתיו לביתי, והוא צעק שיתנו לו מאכל זה וזה, ומלאתי כל בקשותיו בנחת, ובכל זאת היה מצער ומקניט אותי למאוד, אחר כך הצעתי לו משכב לישון.

בקומו בשב"ק בבוקר, ביקש שיתנו לו תיכף ומיד לאכול זאת וזאת, וכבדתי אותו בכל מה דאפשר במשך כל השבת.

במוצאי שבת ביקש שיכינו לו לאכול לשון של עגל לסעודת מלוה מלכה, מיד השתדלתי להשיג עגל לשחוט, וב"ה שעלה בידי למלאות גם בקשתו זאת.

אחר שמלאתי כל בקשותיו בסעודת מלוה מלכה, ניגש אלי ואמר לי, כי הוא אינו בר נש מעלמא הדין, אלא נשלח מן השמים לנסות אותי.

כי היות שגם רבי שבתי הכהן חיבר ספר שפתי כהן על השלחן ערוך, דנו בבית דין של מעלה מי משינכם יזכה להוציא את ספרו קודם, ופירושו של מי יתקבל בעולם קודם, ואמר אחד מן מליצי יושר, שהט"ז יש לו זכות גדול שלעולם אינו אוכל סעודת שבת מבלי אורח, טענו מלאכים אחרים שאין זו רבותא אצלו, כי הדבר עולה לו בניקל, כי הוא רב בעיר.

לכן החליטו בשמים לנסותך, אם תקיים מנהג זה אף במסירות נפש, אז תזכה להוציא ספרך קודם, לכן נשבה רוח סערה בליל שבת קודש כדי לנסותך אם תמסור נפשך לבקש אורח, ושלחו אותי לעלמא הדין לנסותך, וכיון שזכית לעמוד בנסיון, תדע שספרך יצא לאור ויתקבל בעולם לפני ספרו של הש"ך, והאיש נעלם מביתי.

כה סיפר הט"ז לשני תלמידי הש"ך, והט"ז השתעשע עוד עם השלוחים בדברי תורה, אחר כך נפרד מהם ונסעו לביתם.

השלוחים נסעו לביתם בשמחה רבה על שזכו למלאות רצון רבם הש"ך, וכאשר הגיעו לביתם סיפרו לרבם כל סדר השבת, ומה שסיפר להם הט"ז, ושמח הש"ך מאוד שזכה לעמוד על הדברים, ואחר כך הוציא גם הוא את ספרו "שפתי כהן" לאור, ושניהם נתקבלו על פני תבל באהבה, והם מאירים עינינו עד סוף כל הדורות.

(כ"ק אדמו"ר מטאהש זצ"ל, עבודת עבודה)

***

וידוע שאצל חסידים בכלל, ובצאנז בפרט, חפשו ככל האפשר לעשות כהט"ז, ולא כרובא דעלמא שעושים יותר כהמג"א

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנז שליט"א)

***

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

***

חצה"ק ליוענסק

פיעה"ק טבריא טוב"א

בהדרת כבוד וביקר

משגרים אנו כסא דברכתא, קדם ידיד ה' וידיד כל בית ישראל
אהוב למעלה ונחמד למטה, ורבים נהנים ממנו תורה והוראה
גן הדסים על ישראל הדרתו

הגה"צ רבי זאב וואקסבערגער שליט"א

רב ודומו"ץ דקרית צאנז פיעה"ק טבריא

לרגל השמחה הגדולה

נישואי בתו הכלה המהוללה תחי

עב"ג חתן פאר המידות ואציל הדעת, המו"מ בתו"ש

הרב צבי ארון זאב טהלר שליט"א

בן הרבני החסיד רבי משה טהלר שליט"א,א

בשעט"מ ובמול טוב

ויהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמיא שיהא לבני עדי ולתפארת המשפחות
החשובות, ושיוכי מע"כ הרב שליט"א וב"ב שיחיו לרוות מלוא חופניים תענוג
ונחת דקדושה מכל יוצ"ח לתפארת כרם בית ישראל מתוך בריות גופא ונהורא
מעליא, עדי מהרה נוכח לשמוע קול מבשר ואומר בביאת גואלנו הנאמן, אכ"ר.

והברכה אחת קדם הסבים החשובים ידידי חצה"ק ליוענסק,

הרבני החסיד רבי יונה מאיר טהלר שליט"א

הרבני החסיד רבי יצחק בן ציון הכהן וואלף שליט"א

הרבני החסיד רבי דב וואקסבערגער שליט"א

עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו,

ויזכו לרוות מכל יו"ח רב נחת מתוך בריות גופא בשלימות,

ומתוך תענוג ושמחה תמידית

קבלת התורה כנתינתה מסיני, עליכם לנסוע לבעלזא לחוג את החג במחיצת כ"ק מרן מהר"י זי"ע, כשמוע החסידים את דברי רבם, התארגנה תיכף ומיד קבוצה של אברכים מחסידי דינוב שיצאו לדרכם בעלזא לעשות את החג בצילא עילאה,

ביום ראשון של חג בעת אמירת אקדמות וקריאת התורה שנאמרה ע"י מרן הק' באש להבה ובהשתפכות הנפש, נשמעו לפתע לתוך בית הכנסת הקדוש קולות וברקים מבחוץ, והיה נדמה כאילו השמים התקדרו בעבים וגשם חזק ניתך ארצה וסערה גדולה פוקדת את העיר, לאחר התפילה כאשר יצאו החסידים מבית הכנסת ושאלו את התושבים המקומיים אודות הסערה שפקדה את העיר, לא ידעו הם דבר וחצי דבר מזה, בהפטירם שיום קייצי רגיל היה בלי שום סערה וגשמים, או אז הבינו את כוונת קדשו של רבם הרה"ק מדינוב זי"ע, שאמר להם שבבעלזא ניתן לטעום ולהרגיש את מעמד קבלת התורה כנתינתה מסיני.

(הליכות הצדיקים, שבועות)

***

המופת הראשון, היה עת שנתבל לרב אב"ד במקום אביו זי"ע בא לפניו איש אחד עם בנו אשר בפתע פתאום נעשה סגי נהור, והרופאים נלאו לרפאותו, ובא אבי הבן עם בנו אצל הרה"ק זי"ע, אמר לו וכי מלאך ה' אני? וכי תחת אלקים אני, אמר (אבי הבן הלז) להרה"ק זי"ע, אספר לרבינו עובדא אחת וממילא אל ידחה אותי בקש,

וסיפר לו כד הוינא טליא, הוליכני אבי ז"ל אצל מר אביו הרה"ק מה"ר שלום זי"ע כי ינסה אותי בלימודי ובי"ה עמדת בניסיון ואמו של רבינו (אשר היתה נודעת לבעלת מדריגה ורוח הקודש ומבלעדה לא עשה הרה"ק מה"ר שלום שום דבר) גנחה מכאב לבה הטהור, שאל אותה בעלה הרה"ק מה"ר שלום על מה ולמה את נאנחת? אמרה להרה"ק, יה"ר שיהיה לי מאתך עוד בן כמוהו (כמו האיש המספר הלז) אמר לה בעלה הרה"ק מה"ר אל תדאג מאומה, אבל בן יולד לך אשר יאיר פני תבל וקצוי ארץ, ואז נולד רבינו (הרה"ק מה"ר יהושע הנ"ל) ושוב לא ילדה בן,

ואני (בעל המספר הלז) תפסתי אלה הדברים והי' חקוקים על לבי, ועתה כי נתקבל רבינו לרב אב"ד במקום אביו זל"ה הנני הרואה כי בלי ספק נתקיים ברכת מר אביו הרה"ק זל"ה, אשר ע"כ אבקש מרבינו כי ירפא את בני,

ענהו אם כן הדבר אמלא בקשתך, רק לא תגלה זאת לשום איש, והרה"ק מה"ר יהושע העביר המטפחת שלו על עיני הילד ונפתחו מאור עיניו, וראה המאורות ונתרפא, אבל אנשי העיר כי ראוהו הולך לבית הרה"ק עם בנו הסומא, ובא בחזרה בעינים מאירות, אזי ידעו כי הוא מכחו של אותו הצדיק, ומשם ואילך נתפרסם לאיש מופת.

(פאר וכבוד)

***

בשנת תרל"ו נסע כ"ק מרן מהר"י זי"ע לעיר רוזוואדוב לרגל אירוסים נכדתו עם נכדו של הרה"ק ר' משה מרוזוואדוב זי"ע, מרן אף נעתר לבקשת הרה"ק מרוזוואדוב שישאר לשבות שם במחיצתו בשבת קודש, ולרגל מאורע נדיר זו הגיעו המוני חסידים מכל קצוי גליציה לשבות בצל הקודש בשבת זו.

הרה"ק ר' יצחק מסטוטשין זי"ע בנו של הרה"ק מרוזוואדוב זי"ע שהיה אז אברך צעיר כבן ט"ו שנה, נלווה אז אל מרן זי"ע במשך כל הימים הללו, ולרגע לא אבה לעזוב את מרן זי"ע, לימים היה רגיל לספר גדולות ונצורות מה שראה אז אצל מרן הק' זי"ע,

בין הדברים שהפליאו אותו ביותר היתה נוסח דיבורו והנהגתו של מרן זי"ע שהיתה בפשטות בלי שום גינונים, וכה סיפר הרה"ק ר' יצחק. עומד הייתי בליל שבת בחדרו של מרן זי"ע טרם נכנס לעריכת השלחן הטהור בנוכחות קהל האלפים שהמתינו על מרן, ביקשתי לראות את ההכנות וקדושה שעורך מרן לפני כניסתו לטי"ש, ובפרט כאשר הגיע ציבור גדול כל כך, אמנם לא זכיתי לראות כלום, כי הכל היה נעשה אצלו בסתר, כי מיד כאשר באו לומר לו שהכל כבר מוכן לעריכת השלחן, לבש את מלבושו העליון, ויצא תיכף אל השלחן ללא כל הכנות ושהיות.

רבינו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, נולד בשנת תקפ"ה כבן זקונים לאביו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע ולאמו מרת מלכה ע"ה שהיתה בת הגה"צ רבי יששכר בער אב"ד סקאהל, ובעת שנולד אמר אביו הקדוש לאימו מרת מלכה, ילד גדול נולד לנו, אשר אורו יורח מסוף העולם ועד סופו, אף התבטא עליו אביו הק', שידעתיו שהוא מלא רוח חכמה כיהושע בן נון.

בב' תמוז תקצ"ט נשא את מרת רבקה מרים בת הרה"צ רבי שמואל אשכנזי זי"ע מצאצאי הרה"ק החכם צבי זצ"ל וחתן הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב בן הרה"ק מאפטא זי"ע, אביו הרה"ק מה"ר מבעלזא התבטא על כלתו מרת מרים רבקה שראה את שמה בשמים בהיכל מראות הצובאות שם רשומות בנות ישראל הכשרות והצנועות. בזיוו"ש נשא את מרת שרה מירל בת גיסו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מבאזיליה זי"ע בן חותנו הרה"ק רבי שמואל אשכנזי זי"ע.

עם פטירת אביו הק', בכ"ז אלול תרט"ו, למרות שכל אחיו היו צדיקים גדולים ומפורסמים בקדושתם, ועל אף היותו הצעיר בין הבנים, בהיותו כבן כ"ט נתנו עיניהם בו זקני החסידים ובחרו בו למלאות מקום אביו הק' ברבנות העיר בעלזא ובהנהגת עדתו הק', וכך גם העיד עליו אחיו הבכור הרה"ק רבי אלעזר זי"ע, אבי נגלה אלי בהקיץ ואמר לי שרצונו שבני הצעיר ימלא את מקומי, ואף הוא קיבל עליו את מרותו ונשאר להסתופף בצל קדשו בענוה ובהתבטלות גמורה עד להסתלקותו.

רבינו נודע כרבן של ישראל אשר רבבות אלפי ישראל הסתופפו בצילו ואף רבים מגאוני דורו וצדיקים מפורסמים השכימו לפתחו.

רבינו נודע במלחמתו העייקשת נגד מהרסי הדת, יחד עם הרה"ק רבי שמעון סופר הקים את ארגון מחזיקי הדת כתנועה חרדית אשר לכדה תחתיה את כל קהילות החרדים לדבר ה' בכל מדינת הקיסרות האוסטרית למען תהיה כחומה בצורה ולמחסה ולמגן מול השועלים הקטנים המחבלים בכרמים ולהיות כח נגדי מלוכד וחזק שייצג את היהדות הנאמנה כלפי רשויות החוק והשלטון, לשם כך אף ייסד את העיתון החרדי הראשון בהסטוריה, שנקרא 'קול מחזיקי הדת'.

גאונותו בתורה הקדושה אף היא היתה מן המפורסמות, וגאוני דורו הרבו להתייעץ עמו בדבר ה' זו הלכה ואף העידו בו כי ברוב ענותנותו הצליח להסתיר את רוחב ידיעותיו האמיתיות בכל חלקי התורה. נלב"ע כ"ג שבט תרנ"ד, ומנו"כ בבעלזא.

(זכות אבות)

***

הרה"ק ר' יהושע זצ"ל היה גם כן גדול בתורה, ושמעתי מפי איש אמונים שסיפר לו ש"ב נכד דודי הגאון האמיתי מ' יצחק אהרן זג"ל אטינגא אבד"ק לבוב, כי פעם אחת היה הרה"ק מ' שלום זי"ע בלבוב והלך אביו הוא בן דודי הגאון מאוה"ג מ' מרדכי זאב סג"ל אטינגא בעל מפרשי היס זי"ע לקבל את פניו,

וביום השני שלח הרה"ק זצ"ל את בנו הרה"ק ר' יהושע זצ"ל שהיה אז אברך צעיר לימים לבקרו בהיכלו ואמר לו הג"מ מרדכי זאב איזה פלפול והה"ק הנ"ל לא השיב לו מאומה, והיה נראה כמו שלא הביין כלל מה שאמר, וכראות זאת הג"מ יצחק אהרן הנ"ל גחין ולחיש לאביו באזונו שירף מלדבר עמו בד"ת כי כפי הנראה אינו מבין כלל וירף ממנו, כאשר נפרד מאתם הלך הגא"מ יצחק אהרן ללותו לביתו ובאם הדרך חזר הרה"ק לפניו את כל הפלפול שאמר אביו הגאון ז"ל, ואמר לו במה שאמר דבר זה נעלם ממנו דברי התוספות ופלפל עמו הרבה בכל הדרך והכל בנחת ובשפה רפה כאלו אינו מבין כלל, ומזה ניכר תוקף קדושתו ותפארת צדקתו וענותנותו.

(אהל יהושע)

***

באחד השנים בפרוס חג השבועות סח הרה"ק ר' דוד מדינוב זי"ע ואמר למקורביו 'אם רצונכם לטעום טעמו של מתן תורה ולהרגיש את מעמד

משמאל ר"ל בין שהשלוש בא משמאל היינו מצף האחר ובין מימין שהוא בא מסטרא דקדושא, עכ"פ הוא טוב דעל ישראל שלום, דמ"מ יש שלום ביניהם ועל זה אנו מבקשים הרחמן הוא יברך את עמו בשלום, אבל אימתי טוב השלום בעת אשר ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות וכו', ר"ל אם ע"י השלום עכ"פ יכולין לזכות להיות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות אז טוב השלום, אבל הרשעים הללי עלי בנינו וטפינו יכוננו חצם להגות אותם מן המסלה הישרה דרך התורה אשר הלכו אבותינו ולחצוב להם בארות בארות נשברים, שלום כזה אמר ה' לרשעים אין שלום, ויצאו האנשים ההם מן הבית בפחי נפש, ואח"כ סיפרו בעצמם את הדבר הזה.

(אהל יהושע)

***

כאשר חזר כ"ק מרן מהר"י ז"ע לבעלזא מנישואי בנו כ"ק מרן מהר"י ז"ע שהתקיימה בטשערנאביל, התקלקלה העגלה על אם הדרך, והוצרכו להתעכב וללון באמצע הדרך באיזה כפר, והתאכסנו שם בבית יהודי כפרי, למחרת התלונן מרן ז"ע באזני המשמש היושב המפורסם ר' אנשיל העמערלינג משטערנאביל (שהיה אז בימי בחרותו ושימש את מרן הק) שלא היה יכול לישון כל הלילה,

היושב המפורסם ר' מרדכי פעלץ שהתלווה גם הוא אל מרן כגבאי הבין שבודאי אין הדברים כפשוטם ובודאי יש בזה סיבה מובהקת ודברים בגו, ולכך התעניין אצל בעל האכסניא איזה ספרים נמצאים בביתו, ובהיות הלה בן כפר לא היו לו כי אם סידורים וחומשים וכדו', וביקש ר' מרדכי לראותם, והראה לו הכפרי את כל ספריו, ומצא ר' מרדכי בין הספרים חומש עם פי' הביאור, חזר ר"מ וסיפר למרן על כך, לשמע הדברים קם מרן ממקומו ולקח את הטלית ותפילין שלו והחזיקו תחת ידו הק' ויצא לאלתר החוצה על אצבעות רגליו הק', ונעמד אצל המזוזה ואמר בלשון קדשו 'רבונו דעלמא כולא, איך בעט דיר אז די אלע תורות און תפילות און מצוות ומעשים טובים און הייליגע דיבורים וואס איך האב געזאגט און געטוהן דא אין דעם שטוב, ווי אויך אלע הייליגע און גוטע מחשבות וואס איך האב געטראכט דא אין דעם שטוב, זאלסטו מיר נישט רעכענען, און זאלן זיך נישט אנקערן מיט מיר, און איך זאל נישט האבן מיט זיי קיין שום שייכות'.

(רבוש"ע, אני מבקש ממך שכל התורות והתפילות והמצוות ומעשים טובים והדיבורים הקדושים שאמרתי ושעשיתי בבית זה, וכן כל המחשבות הקדושות שחשבתי בהיותי כאן בבית זה, לא יהיו להם שום שייכות עמדי). (הליכות הצדיקים, שב"ק א')

***

מספרים שהרה"ק רבי דוד מדינוב ז"ע בעל ה'יצמח דוד', בנו של הרה"ק בעל ה'בני יששכר' ז"ע, היה פעם אצל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע, וידוע שבבעלזא החשיבו מאד את ספרי ה'בני יששכר' [וכך שמעתי מהגה"צ רבי אלעזר מפאלטישאן זצ"ל שהיה סמוך על שלחן חרו"ו מהר"י מבעלזא ז"ע (כי אביו היה חתן בנו הרה"צ רבי אריה לייבוש ממאגורוב זצ"ל) 17, והעיד שהחשיבו מאד את ספרי הרה"ק מדינוב], ולכן דיברו בתוך דבריהם על ספרי אביו ה'בני יששכר',

לפתע התבטא הרה"ק מבעלזא על הספר 'מעין גנים' שאינו ספר, בשמוע ה'יצמח דוד' כן חלשה אז דעתו, מתוך שסבר שבולזול אמר כן, אך תיכף ביאר מהר"י את כוונתו, על פי המעשה שהיה בעת שחיבר הרה"ק מדינוב ספר זה,

וכה סיפר: לפני שחיבר הרה"ק מדינוב את הספר, היה מוטל על ערשו בחולי כבד, והרופאים שבאו לבדוק בגופו הק' מצאו את כל רמ"ח אבריו שלמים בתכלית בלי שום חסרון, ולכך לא הבינו מדוע אזלו כוחותיו ואין הוא מרגיש בטוב, והסיקו שאין זאת אלא שדבר מה מעיק מאד על לבו, וכיון שאינו מוציא לחוץ הגיע לידי סכנה.

ואכן ידע הרה"ק מדינוב שענין ההשכלה אינו נותן לו מנוח ורוגע לנפשו, וזה גרם למחלתו, ולפיכך החליט להוציא לאור את ספרו 'מעין גנים', כדי להוציא ולפרסם את אשר על לבו, וללחום בזה ברוח ההשכלה.

וסיים מהר"י מבעלזא את דבריו 'זו היתה כוונתי, שאין זה הספר כשאר

המשיך הרה"ק ר' יצחק לספר: 'ער איז געגאנגען צום טיש אזוי ווי איינער פון די חסידים, ער שטופט זיך אויך צום טיש' (הוא נכנס אל השלחן הטהור כאחד מן החסידים, כאילו גם הוא נדחף אל הטיש'), בטרם יצא מחדרו לטיש', פנה אלי ואמר לי 'שמע מה שאני מיעץ לך, ביסט דאך א יונגעראמן, מען וועט דיר דאך שטופן, שהרי הקהל רב והדוחק גדול, ובשביילך לא יפתחו שורה לעבור, ולא תוכל להגיע אל השלחן, על כן עצתי לך שתלך לפני, וכך כשיפנו מקום ויפתחו מעבר עבורי לעבור בתוך הקהל, תוכל גם אתה לעבור בניקל ולהגיע אל השלחן, ולא תצטרך להידחק בתוך הקהל העצום, ואכן כך עשיתי, וכשהגענו אל השלחן אמר לי מרן 'נו, זעהסט (אתה רואה), יעצתי לך עצה טובה'.

לאחר ששב מרן ז"ע לבעלזא סיפר ר' יצחק לאביו הרה"ק מרוזוואדוב את כל הדברים הללו שחזה בעיניו אצל מרן ז"ע, וסח מתוך התפעלות שהוא נתפעל מאוד ממדת ההשתוות של הרב מבעלזא, ענה לו אביו הרה"ק מרוזוואדוב ז"ע "אני נהנה שהיטבת לראות, וגם אני התפעלתי מכך מאוד, ואינני יודע מאין לקח מדה זו של השתוות באופן נפלא כזה, 'פארציטישע רביס האבן זיך געברענט די הענט דערויף, און ער האט עס' (צדיקים רבים מן הדור הקודם שרפו את ידיהם כדי להגיע למדה זו של השתוות, ולא עלתה בידם להגיע למה שזכה הוא), בטוחני שגם אם ישב בראש עשרת אלפים איש, יהיה בעיניו הדבר כדיוק כאילו יושב הוא בין עשרת אלפים עצים, ושווים לפניו אם עומדים אצלו אלפי חסידים או אלפי עצים".

(הליכות הצדיקים, שב"ק)

***

מספרים כי ראשי שומר ישראל בגאליציה ארגון המשכילים והמתבוללים, הופיעו פעם בביתו של אדמו"ר רבי יהושע מבעלזא ז"ע והעמידו פני שוחרי שלום, טענו למה זה להרבות במחלוקת בין יהודי ליהודי מוטב נחפש שפה משותפת, אנו המשכילים נכבד את המסורת כל כמה שאפשר ומאידך גיסא ישתדלו האדמורי"ם והרבנים להכניס קצת שנויים ותיקונים במנהגי היראים וכך נוכל להפגש באמצע הדרך ושני המחנות יתקרבו אל זה,

האדמו"ר מבעלזא הקשיב רב קשב לדבריהם ואמר הניחו לי עד מחר לחשוב בדבר, יצאו ראשי 'שומר ישראל' שמחחים וטובי לב, כי הצליחו, כביכול, להבקיע את חומת בעלזא המבוצרת, למחרת, בבואם לקבל את התשובה המיוחלת, אמר להם הרבי כל הלילה הפכתי והפכתי בדעתי מה הוא השנוי שיתכן להכניסו במנהגי ישראל הקדושים, למען השביע את רצונכם, לבסוף עלה במחשבותי, מאחר ויהודים נוהגים לשים על שולחנם שני עדים בשעה שהם נוטלים את צפורניהם, חככתי בדעתי אולי אפשר לותר על מנהג זה, אולם לבסוף באתי לידי מסקנה, כי חלילה לזוז זיו כל שהוא ממנהגי ישראל הקדושים, אפילו מאלה שאין להם מקור בהלכה.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו ז"ע)

***

הגה"ק ר' יהושע זצ"ל הקדיש כל ימיו את נפשו לטובת הכלל ויעמוד כתורן וכסלע חזק לקראת כל שטן ומפריע ויעט כמעיל קנאה נקם ה' צבקות בעת הרע אויב בקודש ובני נבל יצאו לפרוץ פרצות בדת ואמונה, וכארי התנשא לעזרת ה' בגבורים לנתוץ מלתעות הכופרים ההם בה' ובתורתו,

ושמעתי כי בהיותו בלבוב בעת האסיפה הגדולה שעשה שם, וראו המתקדמים כי כל אנשי המדינה עומדים לימינו ויראו מאד ורצו לתוון השלום ביניהם באופן שיהיה טוב לשני הצדדים, ושלח הד"ר ביק שני אנשים ממקורביו בשבת בסעודה שלישית בערב אל בית האכסניא של הרה"ק לשמוע מה ידבר עם אנשי שלומו למען דעת אם יש מקום לעשות שלום, והאנשים ההם שמו להם סתר פנים לבל יכירו אותם, ובבואם הביתה פתח הרה"ק את פי קדשו וא' כתיב בזמר ברוך ד' יום יום מלך שהשלום שלו ישים עלינו ברכה ושלום וכו' והכונה דאנו מבקשים מאת השי"ת שישים עלינו שלום דהשלום הוא טוב מאד לישראל כמאמר הכתוב חבור עצבים אפרים הנח לו וזה שאמר

ספרים הכתובים בדיו על ניר, אלא בדם לבו וכאבו של אותו צדיק נחרטו הדברים עלי גליון.

(מפי ספרים וסופרים)

***

סח לי ידידי הרב חריף מו"ה זלמן שור נ"י ששמע מפי הר"ר בנימין מונק מו"ס בלבוב אשר בידיו" הוה עובדא בעת שנתגרש ממדינת רוסיא היה גר שנה אחת בק' בעלזא ונולד לו אז בן זכר והרה"ק זצ"ל התכבד בסנדקאות, ואחרי המילה היה שותת דם בלי הרף ולא הועיל שום תרופה ושלחו אחר המוהל ואמר שהוא בסכנה, וציוה לקרוא לרופא, והוא רץ להרה"ק זצ"ל לספר לו שיתפלל רחמים בעד הילד, וישב אז הרה"ק יחד עם בניו ואמר להם שמעו ואספרה לכם מעשה שהיה אצל הבעש"ט,

תלמיד אחד היה להבעש"ט שהיה צדיק וחסיד מאד נעלה והיה לו שתי בנות שכבר הגיעו לפרקן ולרש אין כל מאומה בידו לתת להם כסף נדוניא וצרכי הנישואין, ואמרה לו אשתו הן אתה נוסע תמיד להבעש"ט מדוע לא תגיד לו מאומה אודות בנותינו, והבטיח לה להזכיר לפניו, ואולם כאשר בא שמה לא הרהיב עוז בנפשו להגיד לו, ובראות אשתו כי אין שומע לה מאת בעלה נסעה גם היא שמה וכאשר ראה החסיד הנ"ל כי אשתו עמו הוכרח ליכנס להבעש"ט והגיד לו את כל לבו, ואמר לו הבעש"ט באמת לא טוב עשית במה שהעלמת ממני רוע גורלך עד כה ועתה הנני להגיד לך רפואה בדוקה לתינוק ששותת הדם מחמת המילה והוא ליקח צפרדע אחת הנקרא בל"א זאבע ולשרוף אותה כליל ולהניח את האפר על המילה ותיכף יפסק הדם, ועתה לך לדרכך וה' יצליח מעשיך,

ונסע החסיד לדרכו בדרך נסיעתו עבר לפנות ערב בכפר אחד אשר אדון הכפר היה יהודי גביר גדול ועתיר נכסין וכאשר ראה האדון אותו ביקש ממנו להתאכסן אצלו ולאכול עמו ואותו היום היה יום השמיני ללידת בנו של בעה"ב והוא ראה שכמעט עבר היום ולא מכינים שום דבר להברית נרתע מאד וחשב בליבו איך אוכל לאכול אצל איש כזה שאינו מל את בניו, וכאשר הזמינו האדון שיבוא ליטול ידיו לאכילה ולא רצה וכאשר הפציר בו עד בוש אמר לו, האמת אגיד ולא אכחד כי לא אוכל לאכול אצל אדם שמבטל מצות מילה.

והתחיל האדון לבכות ואמר לו שיש לו עוד שני בנים אשר אינם נימולים יען שנולדו לו מקודם חמשה בנים וכולם מתו מחמת מילה, והורה לו הרב אב"ד שלא למול עוד את בניו הנשארים כדין מתו אחיו מחמת מילה,

ונזכר החסיד בדברי רבו הבעש"ט זי"ע שאמר לו בעת היפרד ממנו ואמר להאדון יש לי תרופה במה לעצור את הדם והלך ולקח צפרדע ושרף וכתש את האפר ומל את הילד הראשון והדם לא נעצר אז לקח והניח מאפר הצפרדע על מקום המילה והדם נעצר ואחר כמה ימים שב הילד לאיתנו אז ביקשו האדון שימול את שאר בניו ומל אותם ועצר הדם על ידי צפרדע.

והגביר הנ"ל שמח מאד ואמר לו מה גמול אשיב לך בעד מפעלך הרבה עלי מוהר ומתן ואתנה לך, והגיד לפניו כי יש לו שתי בנות שהגיעו לפרקן ובידו אין מאומה להשיאן, שאלו האדון כמה כסף יעלה לך נשואי בנותיך ואמר לו כך וכך ולקח האדון הנ"ל את הכסף מצלחתו ונתן לו,

וסיים הרה"ק זצ"ל הנה עתה הוא ימי הסתיו ובלתי אפשר להשיג צפרדע על כן יהיה נא הסיפור הזה לתרופה במקום הצפרדע והילד יתרפא וישוב לאיתנו, וכן היה שבבואו חזרה לביתו נפסק מרוצת הדם והילד נתרפא עכ"ל.

(אהל יהושע)

***

בשנת תרמ"א בא בחור אחד מארץ הגר ושמו דוד להצדיק לבעלו ונתן לו פתקא ויבקשו כי יבטיח לו כי ינצל מעבודת הצבא ויצא חפשי, והבחור ההוא היה גבה קומה ועב הכרס, ויאמר לו הצדיק שבות פה על יום השבת ויעש כן.

ויהי בליל שבת עמד הבחור בשעת הקידוש ואחר הקידוש אמר לו הרבי "צדוק הא לך קידוש" וכן היה בכל הסעודות קרא אותו הרבי צדוק ונתן לו גם שירים וביום א' ויבא הבחור להרבי לקחת ברכת הפרייה וישאל להרבי שמי דוד והרבי קרא אותי צדוק? ויענהו הרבי לאמר גם כשתבוא לבחינה לעבודת הצבא יקראו אותך צדוק וישלחוך לחפשי בעבור שאתה עב מאוד (צא דיק) וברכת הצדיק נתקיימה כי שלחוהו חפשי מעבודת הצבא בעבור שהיה עב מאוד.

(אהל יהושע)

***

פעם אחת נסע הרה"ק ר' משה גרינוואלד בעל ערוגת הבושם – בהיותו עוד רבה של קליינווארדיין, טרם עלותו לכהן פאר כאב"ד חוסט – לבעלזא אל כ"ק מרן מהר"י זי"ע לשבת חנוכה, באותה עת שרר קור גדול וקרח כיסה את פני האדמה, כשהגיע לבעלזא הלך מיד לקבל שלום ממרן זי"ע, אך בהיותו שם החליק על המדריות ונחבל, ידו הימנית ניזוקה קשות עד שלא יכול היה להזיזה מרוב יסורים, והוצרך להישאר באכסנייתו, וכך שכב במשך כל השבת באכסנייתו כאשר הוא נאנח מיסוריו, כאשר הגיעה עת רעוא דרעוין, צוה מרן שילכו לקרוא את הרב מקליינווארדיין,

הגבאי ר' פנחס זאלקאווער בא לאכסנייתו ומסר לו את דברי מרן, ואכן הוא קם בקושי גדול ור' פנחס סייע בידו ללבוש מלבושו העליון, ואת ידו הימנית קשר, כי לא היה מסוגל להכניסה בשרוול מלבושו, וכך הלכו אל שלחן הטהור של סעודה שלישית, כאשר התיישב אצל השלחן נתן לו מרן שיריים, הושיט ר' משה את ידו הבריאה לקבל את השיריים, אך מרן החזיק השיריים בידו עד שהצליח להושיט את ידו הימנית, למרות שהדבר עלה לו בקושי רב, ואכן לאחמ"כ ניקל לו יותר, ותוך ימים ספורים נתרפאה ידו לגמרי.

(הליכות הצדיקים, שב"ק)

***

כשביקר מרן מהר"י זי"ע לראשונה בעיר וויען, נהרו יהודים רבים מכל החוגים לקבל פניו הק', ואל השלחנות הטהורים שערך מרן בשבתות, באו גם כאלה שהיו רחוקים מאד מדרכי החסידות, אמנם מרן זי"ע חילק שיריים לכל הנוכחים ואף לתועים אלו נתן את חלקם, הללו סירבו לקבל את השיריים תוך זלזול גס, לבד מאחד מהם שקיבל את השיריים ברצון ואכלם בהתרגשות,

בשבת השניה כבר לא באו אלו לשלחנו הטהור של מרן, מלבד לאותו איש שאכל מן השיריים, שהוא בא שוב לחזות בעבודת הקודש של מרן זי"ע, לאחר ששב מרן לביתו נלווה אליו אותו יהודי, והשתקע בבעלזא, הוא חזר בתשובה שלימה ושינה את ארחות חייו מן הקצה אל הקצה, ונמנה אח"כ עם גדולי החסידים בבעלזא ונקרא ר' בערל סאמבור'ער.

(הליכות הצדיקים, שב"ק)

***

וראוי להעתיק כאן מעשה פלא בענין זה שסיפר כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע, שנה אחת בעיצומה של ימות החורף, הגיע אל כ"ק מרן מהר"י זי"ע חסיד אחד שהיה סוחר עצים ונכנס אל הקודש פנימה, והתאונן בפני מרן זי"ע שכל מסחרו הוא בסכנה, מכיון שהוא עוסק בכריתת עצים, והוא משלחם על גבי הנהר, וכעת נהיה קור גדול וקפאו הנהרות, ולכן אינו יכול לשלוח את העצים על גבי המים, ועלול הוא להפסיד את כל הסחורה, ונתן למרן סכום גדול עבור פדיון נפש שיזכה לישועה, ומרן בירכו, (והוסיף כ"ק מהר"ם זי"ע, שאע"פ שלא היה מנהגו של מרן זי"ע לבקש מעות עבור ישועה, בכל זאת לקח אז את המעות מן הסוחר),

בשבת קודש שלאחריו, כאשר יצא מרן מביתו לעבר בית המדרש, אמר להמשמש שיביא לו את הראזשוואלקע' המיועד ללבוש בימות הקיץ, ואכן מרן לבש את הראזשוואלקע הקייצי במקום ה'טיליפ' שהיה רגיל ללבוש בימות החורף, וכך הלך לבית המדרש, ולאחר כמה ימים הגיע טלג'ם לבעלזא ששלח הסוחר ההוא שמזג האויר השתנה לחם יותר ומי הנהרות נפשרו ונימוסו, ושלח את סחורתו על המים כרגיל, והיתה לו הרווחה.

(הליכות הצדיקים, שב"ק א')

***

ז"ע, לזקיננו הגה"צ רבי דוד צבי שנעבלאג זצ"ל בעת שהותו בביו בעיר מאנטשטער.

וכה סיפר, בימי כ"ק מרן מהר"י מבעלז ז"ע היה איש אחד שהיו לו מסחרים שב"ב ניהלה, פעם אחת כשרצתה ליקח איזה דבר מהמדף והפכה את ראשה, אירע מקרה רעה שהראש התהפך קצת, והיו לה בזה יסורים גדולים, ולא יכלה שוב ליישר את ראשה, והלכה לרופאים ופרופסורים גדולים, ופיזרו הון רב ע"ז, אבל ללא הועיל, וגם לרבות שהמסחר ירד פלאים, ולא היה יכול לשית עצה בנפשו, עד שיעצו לו שבעלז יש רבי שהוא פועל ישועות תסע אליו ובטח תושע.

והנה נכנס לכ"ק מרן מהר"י ז"ע ושפך את מר לבו בבכיות על הצרה גדולה שבאה אליו, ומבלי להשיב על הצרה, פנה אליו מרן מהר"י ז"ע ושאל לו מאיפה אתה לוקח יין על הד' כוסות, ענה שערב פסח נכנס לשענק וקונה יין על פסח.

אמר מרן מהר"י זצ"ל, א נייע מאדע, ערב פסח גייט מען אריי אין שענק קויפן וויין, המנהג אינו כן, אלא המנהג הוא שעושים בצמו ב"ר"ח ניסן ראזינקעס וויין (צימוקים) שבר"ח קונים הצימוקים, ובדוקין אותן, מען קלויבט עס, וחותרין הצימוקים, ונותנין אותו לשרות במים לכמה ימים, ואח"כ נעשה ראזינקעס וויין, והמנהג הוא שבר"ח כשחותרין אותו, טועמים מהראזינקעס, אין מען מאכט א ברכה בורא פרי העץ, ונותנין גם מזה להב"ב לברך, ולטעום, וכן תעשו, סע לביתך, ובר"ח תעשו כן, כמו שאמרתי, שתתן גם לבני ביתך לטעום ולברך, ובע"ה תהיה לה רפ"ש, ע"כ דברי מרן מהר"י.

היהודי הזה כיון שלא היה רגיל בכך, בהנהגת הצדיקים ושיחותיהם, התחיל לומר, רבי, ולא יזיה דוקטור נלך, הגבאים אמרו לו שהרבי כבר בירך אותו והוציאו אותו לחוץ, זה היה באמצע החורף, כשהגיע ר"ח ניסן, נזכר מה שאמר לו מרן מהר"י, והלך לקנות ראזינקעס, ונתן גם לב"ב לברך ולטעום, ותיכף ומיד כשטעמה מזה נתיישר ראשה ונתרפאה כליל, ע"כ ממה שסיפר כ"ק מהר"ם ז"ע. (הגאון רבי אברהם יהושע העשיל הכהן קאטצבורג שליט"א דומ"ץ דקהל מחזיקי הדת בעלז בארה"ב) (אור הצפון)

***

בליל שבת קודש פרשת וישלח תש"ד, בתקופה שהתגורר מרן מהר"א ז"ע בעיר פעסט בעת מלחמת העולם השנייה, כאשר הכניסו את הדגים בעת עריכת השלחן הטהור והגישוהו למרן ז"ע, סיפר מרן ז"ע כדברים האלה: אספר מעשה פלא, הפלא ופלא, פלאי פלאים, זקיני כ"ק מרן מהר"י ז"ע היה מחשיב מאוד את הדג הנקרא 'לאקס', אבל בעיר בעלזא לא היה בנמצא דג כזה,

ובעיר סיגעט היה גר חסיד אחד בשם ר' נפתלי האלפערט שהיו קוראים אותו ר' נפתלי סיגעטער, והוא היה לו חזקה לבוא לבעלזא בכל שנה על חג השבועות להסתופף בצל קדשו של זקיני כ"ק מרן מהר"י ז"ע, ומאחר שבנהר שבעיר סיגעט היה שכיח דג זה, היה קונה בכל שנה לפני שנסע לבעלזא דג כזה מן הציידים שבעירו, והיה מביא עמו לבעלזא את הדג הזה, ובחג השבועות בעת עריכת השלחן הטהור היה זקיני מרן ז"ע טועם מדג הזה.

שנה אחת לפני חג השבועות אירע שהציידים בסיגעט לא יכלו למצוא דג כזה עבור ר' נפתלי טרם צאתו לנסוע לבעלזא, ור' נפתלי נסע לבעלזא על חג השבועות מבלי להביא עמו את הדג כפי שהיה רגיל מידי שנה, באותו ערב חג השבועות צדו לפתע הציידים בעיר בעלזא דג 'לאקס' גדול שלא היה נמצא בדרך כלל בנהר שבעיר בעלזא, וכאשר ראו הציידים שצדו דג גדול כזה, חשבו לעצמם מי צריך לדג כזה, והחליטו שביארו את הדג לבית זקיני מרן מהר"י ז"ע ששם בודאי כבר ישתמשו בזה

(והוסיף מרן מהר"א ז"ע, שאינו זוכר אם הביאו את הדג בתורת מתנה או שהביאו את הדג למכרו, אבל עכ"פ לקחוהו בבית זקיני מרן ז"ע לכבוד החג).

בליל החג בעת שטעם זקיני מרן ז"ע מן הדג הזה, הורה מרן ז"ע לקרות את החסיד ר' נפתלי מסיגעט, ונתן לו שיריים מדג זה, ואמר לו בלשון קדשו "ועה"ה איהר ר' נפתלי, אז איהר האט מיר נישט געברענגט

פעם אחת בא אצלו אשה אחת מארץ מצרים בבקשתה כי בן יחידה נחלה והרופאים יאשו אותו, אמר לה השי"ת ישלח דברו וירפאהו, אבל האנשים שהיו שם אמרו לה כי תלך אצל הרה"ק עוד הפעם כי יבטיח לה בשם ה' דבר בטוח, באה שוב לפניו, ואמר לה לבא למחר, בלילה שמע הגבאי קול מדבר (בית הרה"ק פנימה) ותמונה לא ראה זולתי קול, ושמע כי הרה"ק אמר, תתרחצ על הפשר אשר אני אעשה בינכם? השיבה הקול הן,

למחר כשהאשה באה לפני הרה"ק שאל אותה האם היא עשירה, אמרה הן, שאל אותה, מה עסקך אמרה לו, שאל אותה הלאה האם היה לה שותף בהמסחר אמרה הן, שאל אותה האם השותף עוד חי אמרה לא, שאל אותה עוד ואשת השותף חי? עניה או עשירה היא? אמרה עניה היא וחייה היא, אמר לה הרה"ק תסע לביתך ותתן לה אלף כסף, ויחיה בנך הנחלה,

וסיפר לה כי בעלה ובעל אשה הנ"ל היו שותפין ובעלה נשאר לו חייב מעות השותפין ועל ידי זה היה הקטרוג מלעיל ועתה כי תשלם לאשת השותף הסך אלף כסף ויסיר תלונתו מעליך ומעל בנך ובנך יחיה, והאשה עשתה כך וכתבה מבייתה כי בנה חזר לביתו ונתרפא.

(פאר וכבוד)

***

מסופר בס' פטירת רבינו הקדוש מבעלזא (לעמבערג תרנ"ד, אות ז): פעם בא מוכסן אחד מארץ רוסיה כמה ימים לפני חג השבועות לבעלזא, כדי להסתופף בצל קדשו של כ"ק מרן מהר"י ז"ע בחג השבועות, וכאשר נכנס למרן מהר"י ז"ע כדי לקבל שלום, אמר לו מרן ז"ע 'סע תיכף בחזרה לביתך לחיים ולשלום, ואני נותן לך במתנה האבנט שלי, ובליל חג השבועות כשתהיה נייעור בלילה ותעסוק באמירת תיקון ליל שבועות, תחגור עצמך באבנט זה,

כשמוע המוכסן את דברי מרן ז"ע נדהם מאוד, והתחיל לבקש ממרן ז"ע כי נסע נסיעה גדולה וקשה וארוכה כזה מארץ רוסיה עד לבעלזא כדי שיזכה לחגו את החג בצל מרן ז"ע, ועכשיו שולחו מרן הביתה, אבל מרן ז"ע השיב לו שלא ישאל שום שאלות, ויעשה כפי שהוא מצווה אותו ליסע הביתה, והוסיף לו מרן ז"ע, שבליל חג השבועות לא ילך לבית הכנסת לומר תיקון ליל שבועות, אלא שישאר בביתו ויחגור עצמו עם אבנט זה שנתן לו, ויהיה נייעור בביתו כל הלילה ויאמר שם את התיקון ליל שבועות.

בליל ברירה נפרד ממרן ז"ע ושב לביתו, והגיע לביתו בערב שבועות סמוך למנחה, וכשראתה אותו אשתו התפלאה מאוד על זה שחזר הביתה לפני החג לפנות ערב, וסיפר לה המוכסן את כל מה שקרה לו, והיא ניחמה אותו ואמרה לו, אם צוה לך הצדיק לעשות כן אל תהרהר אחריו ואל תצטער, ובודאי יש בזה כוונה נסתרת.

ואכן בליל החג אחר הסעודה קיים המוכסן את דברי מרן ז"ע ולא הלך לבית הכנסת, והלביש את עצמו עם האבנט שנתן לו מרן ז"ע, והתיישב בביתו לומר תיקון ליל שבועות כפי שצוה לו מרן ז"ע, באמצע הלילה נכנסו לפתע לתוך ביתו שלשה גזלנים ובידיהם מקלות של ברזל, וכאשר ראו את המוכסן כשהוא חבוש באבנט זה נבהלו מאוד, ולא יכלו להרע לו ונעמדו דום מבלי לזוז ממקומם, מיד לקח המוכסן את האבנט וקשר היטב את ידיהם ורגליהם, והם כאילו נעשו פסלים מבלי יכולת לעשות שום דבר,

ושלח אחר השוטרים ולקחו אותם למאסר, והודו שם הגזלנים כי ידעו שהמוכסן נסע מביתו על החג, ולכן באו לביתו כדי להרוג את אנשי הבית ח"ו ולגזול את כל אשר בבית, ואחר שראו את האבנט שהיה המוכסן חגור בו, נבהלו מאוד מכך עד שלא היו יכולים לזוז ממקומם, ונתגלה בזה רוח קדשו של מרן ז"ע ששלחו הביתה ונתן לו אבנט זה לשמירה.

(הליכות הצדיקים, שבועות)

***

שמעתי מהרה"צ המפ"ר רבי יצחק אייזיק שנעבלאג שליט"א האדמו"ר מזידיטשוב באר שבע, בן הגה"צ [רבי ישעי' שנעבלאג] חבר הביד"צ הרב מבני ראם זצ"ל סיפור יפה ממה שסיפר כ"ק מהר"ם מבילגורייא

דעם לאקס פון סיגעט, איז דער לאקס געקומען קיין בעלזא פון זיך אליין" (מאחר שאתה לא הבאת לי את הדג מסיגעט, בא הדג מעצמו לכאן).

(הליכות הצדיקים, שבועות)

***

מענין מסחר הדגים מן הראוי להביא כאן עובדא נפלאה שאירעה אצל מרן מהר"י זי"ע, בעיר גריידינג היתה קבוצה של יהודים שמצאו את פרנסתם ממסחר בסוג דגים טמאים, שהיו מצויים לרוב בנהר העובר ליד העיירה, ובגלל היות איכותם של הדגים הללו מעולה מאוד עד שנחשבו מיוחדים במינם, עשו הם חיל רב במסחרם, וסיפקו לשווקים רבים בערים הקרובות והרחוקות את הדגים שעלו במצודתם, ואף אל מחוץ לגבולות גליציה הגיעו.

רב העיירה הגה"צ ר' יצחק יהושע קליגער אב"ד גריידינג עשה כל מה שביכולתו למחות בידם, הוא הוכיחם שוב ושוב בכל הזדמנות שאסור לעסוק במסחר זה, ועל אף שאם צדו דגים טמאים באקראי מותר למכרם לגויים, אבל אסור לציידם במכוון, ואסור לעשות מסחר באופן קבוע בכל דבר שאסור מן התורה באכילה (ראה שו"ע י"ד סי' ק"ז ס"א), אך למרבה הצער לא צייתו הם להוראת הרב, ולא עמדו יהודים אלו בפיתוי ההצלחה, והמשיכו לצוד דגים טמאים ולסחור במאכלות אסורות, עד שעבירה גוררת עבירה, וכאשר גדל מסחרם באו לידי חילול שבת רח"ל, במר לבו קם רבי יצחק יהושע ונסע לבעלזא לרבו כ"ק מרן מהר"י זי"ע, וסיפר למרן את כל הענין, וביקש ממרן עצה איך להשפיע על בני קהילתו הסוררים.

יעץ לו מרן, שכאשר יחזור לעירו יכנס את כל בני הקהילה לאסיפה רבתי, וידרוש בפניהם שוב את חומר האיסור הכרוך במסחר זה עד שמתוך כך כבר באו לידי חילול שבת רח"ל, אמר הרב מגריידינג למרן, הלא אני עומד ומזהיר אותם בכל עת ואזהרותי לא הועילו, ואם כן איזה תועלת יש בכך שאקרא אסיפה כדי להזהירם שוב, הרי אלו שלא שעו לדברי עד היום, ימשיכו ללא ספק ללכת בשרירות לבם, השיב לו מרן שבכל זאת כדאי ונכון הוא לנסות להזהירם שוב, ויוסיף לומר להם בשמו, שגם הרב מבעלזא מבקש ומזהיר אותם למשוך ידם ממסחר זה. רבי יצחק יהושע יצא מבית מרן כשהוא נבוך בדעתו כיצד יועיל הדבר, אך פקודת מרן שמרה נפשו ועשה כדבר מרן, הוא חזר לעירו וכינס את כל בני הקהילה, ודרש בפניהם על חומר האיסור לסחור בדגים טמאים, ואף הוסיף לומר להם שגם הרב מבעלזא שלח אותו לבקשם ולהזהיר אותם שיעזבו את המסחר האסור, ברם הדברים נפלו על אוזניים ערלות, ומסחר הדגים נמשך כמקדם.

והנה לא עברו ימים מרובים, ולפתע נעלמו מהנהר הדגים הטמאים הללו, מיום ליום ירדה כמות הדגים שהעלו במצודתם, עד שתוך זמן לא רב נתבטלו עסקי האיסור מאליהם, ויהי לפלא

(הליכות הצדיקים, שב"ק)

***

חג השבועות בשנת תרע"ב נחקק היטב בזכרונם של כל אלו שזכו לחסות בצילא קדישא באותה שנה, כאשר מרן הק' יצא מגדרו ובשעות הנעלות בעת 'ובאו כולם טיש' עורר את קהל החסידים בענין ציבורי שעמד אז על הפרק.

באותה תקופה התאספו כמה רבנים ואדמו"רים בעיר טשערנאוויץ, וחפצו להקים 'חדר כללי' ולהכניס שינויים קלים בתכנית הלימודים של תינוקות של בית רבן ולשלב עם לימודי הקודש גם לימודי חול, בנימוק שזה יהיה לתועלת ולטובה, כי בכך יצילו את בני הנעורים ותתחזק הדת, אמנם כ"ק מרן מהר"י זי"ע יצא נגדם בעוז ובתעצומות ובחריפות רבה, והתקומם נגד מזימה זו בכל כוחותיו, ולחם מלחמתה של תורה שלא לערב קודש בחול ולשלב ח"ו לימודי חול ביחד עם לימודי קודש בחדר אחד בכל אופן ואף באמתלא של הצלת הנוער, ותוצאותיה הוא הרס וקלקול, והרי זו סכנה גדולה למען שמירת התורה בשלימות.

והנה מידי שנה בחג השבועות בעת 'ובאו כולם טיש', לאחר שמרן הק' גמר לשיר 'ובאו כולם', יצאו הרבה מן הנוכחים מתוך הגרויסע שטוב'

החוצה, כי מגודל הצפיפות ששררה בתוך הגרויסע שטוב' מחמת ריבוי הקהל, השתדלו החסידים להידחק פנימה לכל הפחות בעת אמירת 'ובאו כולם' ששמעו מפורש יוצא מפ"ק מרן זי"ע, אמנם לאחמ"כ היו כאלו שיצאו החוצה כי לא יכלו להמשיך ולעמוד כך בתוך הדוחק והלחץ, ובאותה שנה בשנת תרע"ב לאחר תום שירת 'ובאו כולם', נעמד מרן הק' ממקומו וביקש שכולם ישארו בתוך הגרויסע שטוב' ואלו שכבר יצאו שיחזרו שוב, ולתדהמת כל הנוכחים התחיל מרן ללכת אנה ואנה בין כל הציבור הגדול (כשהציבור הענק מנסה לפתוח 'זוארע' למרן הק').

ובתוך כך פתח מרן את פיו הק' ואמר בקדשו, שאביו הק' כ"ק מרן מהר"י זי"ע פירש את הפסוק בפרשת ואתחנן (דברים ד, ב) "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמור את מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם", דלכאורה יש לדקדק על הלשון 'ולא תגרעו ממנו לשמור את מצות ה' וגו', הרי לפי פשטות הכתוב נראה שחסר כאן תיבה, דהו"ל למימר 'ולא תגרעו ממנו, רק לשמור וגו', ומהי כוונת ההמשך 'ולא תגרעו ממנו לשמור',

ואמר מרן מהר"י זי"ע לפרש הכוונה, דהנה ישנם אנשים שסוברים שצריכים לעשות קצת פשרות בדרך התורה והמצוות, ולוותר ולהניח מעט מן החומרות והגדרים וסייגים שנהגו בהם ישראל מדור דור, כי זה יהיה תועלת לשמירת התורה, שכן עי"ז תהיה היכולת למשוך גם את לבם של אותם מבני ישראל שכבר טרו קצת מן הדרך הישר, ואם יעשו תיקונים ולא יחמירו כל כך בחסידות ובחומרות יתירות, אז יוכלו לקרב ולהשפיע גם על אותם שכבר נטו קצת מן הדרך שלא יסורו לגמרי, ולזה הזהירה התורה הק' לשלול סברא זו מכל וכל, שאין לנו רשות לגרוע ממצוות התורה ומתקנת חז"ל בשום אופן, ואף גם באופן שיחשבו שיהיה זה לתועלת עבור קיום התורה,

וזהו 'ולא תגרעו ממנו לשמור את מצות ה' אלקיכם', כלומר שלא תגרע ממצוות התורה אף על מנת 'לשמור את מצות ה', והיינו שתחשוב שהתיקונים והשינויים יהיו לתועלת לשמירת התורה לגבי אלו שכבר טרו קצת מן הדרך, אלא שאין לנו רשות לגרוע מכל מצוה ומכל תקנת חז"ל בכל אופן.

וסיים כ"ק מרן מהר"י זי"ע את דבריו הקדושים ואמר, בכמה מקומות הקימו שְקָאֲלֵטְס (בתי ספר) שמעריבים שם קודש וחול, ולזה צריך כל אחד ואחד לזוהר שלא לשלוח שם את הילדים, מכיון שאין לנו רשות לשנות מסדרי לימוד התורה הק' כפי שקיבלנו מדור דור, ואסור לערב קודש וחול בכל אופן וגם באמתלא להצלת הדת

(הליכות הצדיקים, שבועות)

***

בשנתו האחרונה התאונן מרן מהר"י זי"ע מבעלזא על מחלה, המקשה עליו להתפלל בגוף נקי, הרופאים יעצו לו לעבור ניתוח ולנסוע לרופא מומחה בעיר הבירה וויען. בני ביתו ניסו להשפיע עליו שלא יסכן את עצמו בניתוח, אולם מרן לא שמע אליהם, כי אמר שהוא מוכן למסור את נפשו, כדי שיוכל להתפלל בגוף נקי, ואכן, נסע לוינה ועשו לו את הניתוח.

לפני הניתוח שאל מרן את הרופא, האם הוא מאמין בד' הרופא ענה לחיוב. שאל אותו רבינו שוב אם הוא מאמין במלך המשיח, ענה לו הרופא שבזה אינו יכול להאמין כי הרי כתוב שיהיה עני ורוכב על החמור, ואיך זה יכול להיות שהעני הזה יטיל אימה ופחד על כל אומות העולם? הגביה רבינו את ריסי עיניו הארוכים והסתכל במבט חודר בעיני הרופא, מיד נפלו אימה ופחד על הרופא עד שאזמל המנתחים נפל מידו! נענה מרן אל הרופא: הלא תראה כי אני בשר ודם פשוט, ואפילו הכי נבהלת כאשר הסתכלתי עליך ומה הפלא כאשר המשיח יטיל את אימתו?

לאחר מכן הסביר את הענין בנו של רבינו, מרן מהר"י זי"ע, שכוונת אביו בזה היתה מפני שהרופא היה העשירי שעמד על יד מרן בעת יציאת נשמתו, ורצה שיהיו עשרה מאמינים בעת יציאת נשמתו, ועל כן ביקש שהרופא יהיה מאמין גם במלך המשיח. (שאלו שלום ירושלים)

(זכרונם לברכה)

איז עס א חסרון, זינגען קאן מען יא איז עס א מעלה, קאן מען נישט
איז אבער נישט קיין חסרון.

(זכות אבות, זרעא קדישא)

***

ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל
לבבך ובכל נפשך למען חיך (ל, ו)

כלל יודע ומפורסם גילו לנו חז"ל (ברכות לג.) "הכל בידי שמים חוץ
מיראת שמים", ומביא על כך הרה"ק רבי משה מחוסט זי"ע בספרו
'ערוגת הבושם' בשם הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, כי מן המקרא
מפורש לכאורה להיפך, דהא כתיב שימול הקב"ה את לבביו לאהבה
את שמו, בשלמא הא דכתיב לעיל מיניה (י, טו) "ומלתם את ערלת
לבבכם", היינו שכל אחד ואחד צריך למול את לבבו וזה אינו בידי
שמים, ולכן כתיב "ומלתם" דייקא, והגם שבדאי יסייעוהו מן השמים
מ"מ עיקר המלאכה מוטלת על האדם, אך הכא דכתיב "ומל ה' אלקיך
את לבבך" קשה, מדוע יזכה האדם שיעקר יצר הרע מלבו, הרי יראת
שמים מסורה היא בידי בני אדם לבחור בה ולעמול עליה ואינה בידי
שמים.

ואמר מהר"י מבעלזא ליישב, דהכא במאי עסקינן באדם העושה חשבון
הנפש ורואה שאין יראת ה' על פניו, וזה גורם לו לקוץ בחייו כי בלא
יראת שמים חיו אינם חיים, ונמצא שבקשתו לירא את ה' היא כדי
חיותו, וכיון שנקצב לו "חיים" מן השמים יש בידו לטעון שבלא יראת
שמים אינו נחשב שקיבל את ימי חייו, וממילא יזכה שיתקיים בו "ומל
ה' אלקיך את לבבך" שהרי כל זה בכלל חייו הקצובים לו,

ולכוונה זו מתפללים (שמר"ע דעשרת ימי התשובה) "וכרנו לחיים מלך חפץ
בחיים 'למענך' אלקים חיים", למענך דייקא היינו שיעשה רצון קונו
בימי חייו, דבאופן אחר אין אנו מבקשין כלל להיכתב בספר החיים,
דלאו חיים מיקרי וכרשעים דבחייהם קרויים מתים.

וזה מתבאר בכתוב "ומל ה' אלקיך את לבבך", ושמה תאמר "הלא הכל
בידי שמים חוץ מיראת שמים", לזאת אמרה תורה בסיום דבריה "למען
חיך", שכאשר בקשת היראה וחפץ האהבה הם למען החיים אז ימול
ה' לבבו ולבב זרעו, שהרי הכל בכלל חיותו.

(מפי ספרים וסופרים)

***

הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע היה רגיל לחזור מאי דמרגלא בפומיה
דהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע: "אויף מיין ווארט, דער 'שאינו
יודע לשאול' מאכט בעסער ווי זיי אלע", היינו שהבן שאינו יודע לשאול
טוב הוא מכל הבנים האחרים ואף מן החכם, מפני שמאמין בתמימות
ומקבל עליו הכל באהבה בבחינת "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"
(ברכות ס.) ואין לו שום סיבה להקשות קושיות וממילא אינו צריך לחפש
לעצמו תירוצים, לפי שהכל טוב לו, ובזה הוא עדיף אף יותר מן החכם
השואל שאלות שאין זה תכלית השלימות.

(מפי ספרים וסופרים)

***

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

***

ההפצה בעיה"ק טבריא נתרם לע"נ רבני טבריא

רבה הראשי של טבריא העדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאנאי זצ"ל

רבה הראשי של טבריא העדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריחן זצ"ל

נייסד ת"ת ביבאס, העדיק החכם רבי רפאל בינאס זצ"ל

זכות הרוצה בעילום שמו

שיקיים ברכת צדיק "מנוחה ושמוחה, אור ליהודים"

לע"נ איש החסד טוהר בכל טיידה נכונה

הרה"ק ר' משה בן ר' שמואל רפאל (רייך) ז"ל

לזכר עולם יהי צדיק, כ"ק אדמו"ר הגה"צ רבי שלמה בן רבי מרדכי זצ"ל מזוועהל - צאנז, נלב"ע כ"ז תמוז תשע"ז,
ולע"נ ראש הישיבה הגאון האדיר רבי אליהו שמואל בן רבי יעקב ישראל זצ"ל, נלב"ע כ"ה מרחשון תשע"ט

להצילת

נושה בן אסתר כולכה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו
להתברר בכל טייל דניטב

להצילת

נואיר יחיאל בן חנה סיכוא
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד
לו להתברר בכל טייל דניטב

להצילת

ננחם עונדל בן פרידא גילה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד לו
להתברר בכל טייל דניטב

להצילת

אפרים בן אסתר לאה
זכות הפצת תורה וחסידות, יעמוד
לו להתברר בכל טייל דניטב

להצילת

יוסף נתן בן רבקה טוביבא
זכות הפצת תורה וחסידות,
יעמוד לו להתברר בכל טייל דניטב

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM